

**ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH**

**ORZECZENIA LEKARZY ORZECZNIKÓW ZUS
O NIEZDOLNOŚCI DO PRACY
WYDANE W 2010 ROKU**

Warszawa 2011

Opracowali:

*Małgorzata Łabecka
Andrzej Kania*

Akceptowała:

*Hanna Markowska
Wicedyrektor Departamentu*

SPIS TREŚCI

	str.
Wprowadzenie	5
1. Orzecznictwo lekarskie w 2010 roku	7
2. Orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych wydane w 2010 roku	11
3. Orzeczenia pierwszorazowe uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2010 roku	36
4. Orzeczenia ponowne dla celów rentowych wydane w 2010 roku	43
5. Orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2010 roku	56
6. Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne wydane osobom ubiegającym się o rentę socjalną w 2010 roku	63
Podsumowanie	70

WPROWADZENIE

Przedmiotem prezentowanego opracowania są pierwszorazowe i ponowne orzeczenia o niezdolności do pracy dla celów rentowych, orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego oraz orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2010 r.

W myśl obowiązujących przepisów orzeczenia o niezdolności do pracy stanowią podstawę do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy przy czym:

- niezdolność do samodzielnej egzystencji orzeka się w przypadku naruszenia sprawności organizmu powodującej konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych.
- za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.
- częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnie z posiadanym poziomem kwalifikacji.

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz rokowań odzyskania zdolności do pracy, lekarz orzecznik ustala trwałą lub okresową niezdolność do pracy. Lekarze orzecznicy przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, wiek, poziom wykształcenia, itp.

Od stycznia 2006 r. zgodnie z zapisami ustawy z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zasadą jest orzekanie o niezdolności do pracy na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba, że według wiedzy medycznej, nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu – wówczas niezdolność do pracy może być orzeczona na dłużej niż 5 lat. W przypadku osoby, która była uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy przez co najmniej ostatnich 5 lat poprzedzających dzień badania lekarskiego, a do osiągnięcia wieku emerytalnego brakuje jej mniej niż 5 lat, orzeka się niezdolność do pracy na okres do dnia osiągnięcia tego wieku.

Orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego, stanowiącego podstawę przyznania renty szkoleniowej, wydawane jest w stosunku do osoby niezdolnej do pracy w dotychczasowym zawodzie, ale rokującej odzyskanie tej zdolności po przekwalifikowaniu do innego zawodu. Renta przyznawana jest na okres 6 miesięcy, jednak może on ulec skróceniu, jeśli przed upływem tego okresu

starosta zawiadomi organ rentowy o braku możliwości przekwalifikowania do innego zawodu. Na wniosek starosty istnieje również możliwość przedłużenia tego okresu na czas niezbędny do przekwalifikowania zawodowego o dalsze 30 miesięcy.

Orzeczenie ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego jest wydawane osobom, u których dalsze leczenie lub rehabilitacja rokuje odzyskanie zdolności do pracy. Świadczenie to przysługuje przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy. Orzeczenie przyznające to świadczenie może być wydane w wyniku: badań w sprawie ustalenia uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, badań dla celów rentowych lub w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby.

Orzeczenie o niezdolności do pracy w sprawie o ustalenie uprawnień do renty socjalnej (okresowej lub stałej) określające stopień niezdolności do pracy oraz związek tej niezdolności z okresem jej powstania (zgodnie z przepisami ustawy) jest wydawane na wniosek osoby ubiegającej się o to świadczenie lub jej przedstawiciela ustawowego.

Poza wyżej wymienionymi orzeczeniami, wydawanymi do celów rentowych, do zadań lekarzy orzeczników należy wydawanie orzeczeń:

- w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wystawiania zaświadczeń lekarskich osób ubezpieczonych w ZUS (od 2007 roku – również sędziów i prokuratorów),
- o potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS, także na wniosek lekarza prowadzącego,
- w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom,
- w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu,
- w sprawach o przyznanie renty rodzinnej oraz dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną,
- w sprawach świadczeń podlegających koordynacji w ramach UE,
- o przyznaniu świadczeń rzeczowych związanych ze skutkami wypadków przy pracy lub chorób zawodowych z zakresu stomatologii, szczepień ochronnych czy zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

Wyżej wymienione orzeczenia nie są przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu.

Prezentowane w publikacji dane obejmują wyniki pełnego badania statystycznego.

W porównaniu z analizą za rok 2009 uległa zmianie prezentacja orzeczeń pierwszorazowych i ponownych dla celów rentowych. Z orzeczeń tych wyłączone zostały orzeczenia o rentę rodzinną wraz z orzeczeniami o dodatek pielęgnacyjny dla osób pobierających rentę rodzinną i ujęte odrębnie. Zamieszczone w tabelach dane statystyczne dotyczące roku 2009 zostały zaprezentowane – w celu uzyskania ich porównywalności – także z uwzględnieniem w/w zmiany.

1. ORZECZNICTWO LEKARSKIE W 2010 ROKU

W 2010 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 163,9 tys. orzeczeń, tj. o 1,6% więcej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się o świadczenie rentowe po raz pierwszy stanowiły 12,3 %, orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 35,7%, orzeczenia ustalające uszczerbek na zdrowiu - 8,7%, orzeczenia wydane emerytom w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego - 4,6%, orzeczenia w sprawie renty socjalnej – 3,9%, orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej w okresie czasowej niezdolności do pracy - 2,1%, orzeczenia pierwszorazowe i ponowne ubiegającym się o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osób pobierających rentę rodzinną – 1,0%, a orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy – 31,0%. Dynamikę liczby poszczególnych rodzajów orzeczeń w latach 2009-2010 prezentuje tabl. 1, natomiast szczegółową strukturę wydanych przez lekarzy orzeczników w 2010 r. orzeczeń, będących przedmiotem dalszej analizy - tabl. 2.

Biorąc pod uwagę orzeczenia (bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej) wydane w 2010 r., odnotowujemy że w stosunku do 18,9%, tj. 146,9 tys. ogółu badanych osób lekarze orzecznicy wydali orzeczenia negatywne, stwierdzające brak niezdolności do pracy.

W grupie badanych w sprawach rentowych po raz pierwszy brak niezdolności do pracy stwierdzono w 11,2% przypadków, a w stosunku do 7,7% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Brak całkowitej niezdolności do pracy dotyczył 0,1% badanych pierwszorazowo w celach rentowych.

W grupie badanych ponownie u 8,0% osób stwierdzono brak niezdolności do pracy, a w stosunku do 3,2% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. W przypadku 3,1% badanych orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy, a w stosunku do 1,7% brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

Wśród starających się po raz pierwszy i ponownie o rentę rodzinną bądź przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla pobierających rentę rodzinną orzeczenie negatywne otrzymała co piąta osoba.

Wśród ubiegających się o rentę socjalną, odsetek orzeczeń negatywnych wynosił 27,0%.

W grupie osób badanych w sprawach powypadkowych dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu, u blisko co czwartej osoby nie stwierdzono uszczerbku (24,4%), a wśród emerytów ubiegających się o dodatek pielęgnacyjny odsetek orzeczeń negatywnych wynosił 25,6%.

**TABL. 1 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW
W LATACH 2009-2010**

Rodzaj orzeczenia a – rok poprzedni =100		Ogółem	W odsetkach
OGÓŁEM	2009	1 145 209	100,0
	2010	1 163 894	100,0
	a	101,6	
z tego:			
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	2009	158 994	13,9
	2010	143 474	12,3
	a	90,2	
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	2009	412 395	36,0
	2010	415 419	35,7
	a	100,7	
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2009	8 691	0,8
	2010	11 289	1,0
	a	129,9	
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2009	59 938	5,2
	2010	53 819	4,6
	a	89,8	
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2009	101 325	8,8
	2010	101 215	8,7
	a	99,9	
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2009	43 404	3,8
	2010	44 833	3,9
	a	103,3	
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2009	20 771	1,8
	2010	24 174	2,1
	a	116,4	
orzeczenia w innych sprawach**/	2009	8 364	0,7
	2010	8 371	0,7
	a	100,1	
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	2009	331 327	29,0
	2010	361 300	31,0
	a	109,1	

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowości przekwalifikowania zawodowego

**/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2010 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
OGÓLEM	1 163 894	X
z tego:		
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	143 474	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	3 683	2,6
całkowitą niezdolność do pracy	17 196	12,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	138	0,1
częściową niezdolność do pracy	24 470	17,0
celowość przekwalifikowania zawodowego	88	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	70 742	49,3
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	16 038	11,2
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	11 119	7,7
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	415 419	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	23 174	5,6
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	7 299	1,7
całkowitą niezdolność do pracy	73 234	17,6
brak całkowitej niezdolności do pracy	12 721	3,1
częściową niezdolność do pracy	196 834	47,4
celowość przekwalifikowania zawodowego	300	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	55 090	13,3
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	33 336	8,0
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	13 431	3,2
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	53 819	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	40 060	74,4
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	13 759	25,6

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2010 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (dok.)

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	11 289	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	3 034	26,9
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	355	3,1
całkowitą niezdolność do pracy	4 483	39,8
brak całkowitej niezdolności do pracy	1 049	9,3
częściową niezdolność do pracy	1 473	13,0
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	895	7,9
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	101 215	100,0
z tego ustalające:		
uszczerbek na zdrowiu	76 556	75,6
brak uszczerbku na zdrowiu	24 659	24,4
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	44 833	100,0
z tego ustalające:		
całkowitą niezdolność do pracy	32 738	73,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	12 095	27,0
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	24 174	100,0
z tego ustalające:		
potrzebę rehabilitacji leczniczej	18 667	77,2
brak potrzeby rehabilitacji leczniczej	5 507	22,8
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	361 300	100,0
z tego:		
potwierdzające prawidłowość zaświadczeń lekarskich	329 407	91,2
stwierdzające nieprawidłowość zaświadczeń lekarskich	31 893	8,8
orzeczenia w innych sprawach**/	8 371	100,0

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowości przekwalifikowania zawodowego

**/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

2. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2010 ROKU

W 2010 r. lekarze orzecznicy ZUS przebadali po raz pierwszy dla celów rentowych łącznie 143,5 tys. osób, tj. o 15,5 tys. więcej niż w roku ubiegłym. Największą grupę (70,7 tys., tj. 49,3%) badanych po raz pierwszy stanowiły osoby, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego (tablice 21-24 i rys. 9-10). W przypadku 45,3 tys. badanych, tj. 31,6% orzeczono niezdolność do pracy, a 27,3 tys. osób czyli 19,0% uznano za zdolne do pracy, bądź orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy. W stosunku do 0,09 tys. (0,1%), ustalono celowość przekwalifikowania zawodowego.

W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba orzeczeń pozytywnych (45,3 tys. z ustalonym stopniem niezdolności do pracy) zmalała o 3,8% (tabl. 3), natomiast struktura orzeczeń według stopnia niezdolności do pracy, zmieniła się nieznacznie (rys. 1). W tej grupie badanych, którzy uzyskali orzeczenie o niezdolności do pracy - 24,5 tys. osób, tj. 54,0% uznano za częściowo niezdolne do pracy, 17,2 tys. (37,9%) uzyskało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 3,7 tys. (8,1%) o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji (rys. 1).

Na podstawie art. 54, 55, 57, i 69 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 2001 r. (Dz. U. nr 131, poz. 1457) lekarze orzecznicy ZUS orzekając o niezdolności do pracy, w niektórych przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. Celem programu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej jest przywrócenie zdolności do pracy osobom, które w następstwie choroby są zagrożone długotrwałą niezdolnością do pracy i jednocześnie rokują odzyskanie tej zdolności po przeprowadzeniu rehabilitacji. I tak w związku z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy w 1,4% przypadków ustalono potrzebę rehabilitacji leczniczej, a wśród osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy w 8,4% przypadków (tabl. 4).

Podobnie jak w roku 2009, orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych wydawane były częściej mężczyznom. W 2010 r. mężczyźni stanowili 66,4% tej grupy badanych.

Wśród osób, którym orzeczono całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji mężczyźni stanowili 67,0% badanych pierwszorazowo, całkowitą niezdolność do pracy - 66,8%, a częściową niezdolność do pracy - 66,1% (tabl. 4).

*/ bez orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

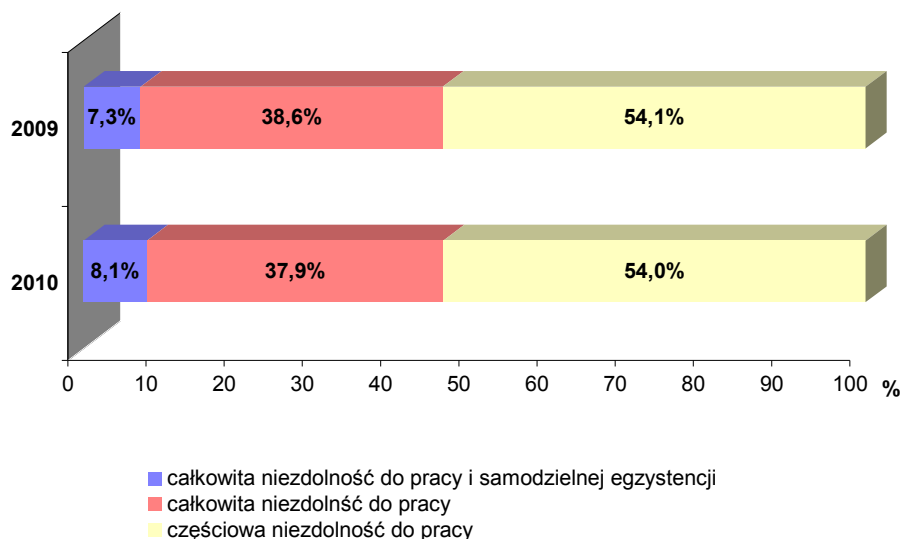
TABL. 3 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ W LATACH 2009-2010

Orzeczenia a – rok poprzedni = 100		Ogółem	
		liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	2009	64 548	100,0
	2010	61 613	100,0
	a	95,5	
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2009	3 462	5,4
	2010	3 683	6,0
	a	106,4	
całkowitą niezdolność do pracy	2009	18 189	28,2
	2010	17 196	27,9
	a	94,5	
częściową niezdolność do pracy	2009	25 497	39,5
	2010	24 470	39,7
	a	96,0	
celowość przekwalifikowania zawodowego	2009	103	0,2
	2010	88	0,1
	a	85,4	
brak całkowitej niezdolności do pracy	2009	298	0,4
	2010	138	0,3
	a	46,3	
brak niezdolności do pracy**/	2009	16 999	26,3
	2010	16 038	26,0
	a	94,3	

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ dotyczy orzeczeń o braku częściowej niezdolności do pracy

Rys. 1 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy w latach 2009-2010

TABL. 4 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	45 349	100,0	30 116	100,0	15 233	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2 297	100,0	1 463	100,0	834	100,0
z tego ustalające:						
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	3 683	8,1	2 466	8,2	1 217	8,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	-	-	-	-	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	17 196	37,9	11 479	38,1	5 717	37,5
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	247	10,8	169	11,6	78	9,4
częściową niezdolność do pracy	24 470	54,0	16 171	53,7	8 299	54,5
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2 050	89,2	1 294	88,4	756	90,6

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Orzekając o niezdolności do pracy lekarze orzecznicy ZUS ustalają związek przyczynowy niezdolności do pracy z okolicznością jej powstania. Rozróżnia się trzy rodzaje okoliczności:

- ogólny stan zdrowia,
- wypadki przy pracy oraz wypadki w szczególnych okolicznościach,
- choroby zawodowe.

Liczbę orzeczeń wydanych poszczególnym grupom osób oraz zróżnicowanie struktury tych orzeczeń według okoliczności powstania niezdolności do pracy przedstawiono w tablicach 5 i 6.

W 2010 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, niezdolność do pracy najczęściej związana była z ogólnym stanem zdrowia. Takie orzeczenie otrzymało 95,8% osób badanych dla celów rentowych po raz pierwszy. Udział orzeczeń o niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami przy pracy wyniósł 2,9% i spadł w stosunku do poziomu z ubiegłego roku o 0,1 punktu procentowego, natomiast orzeczenia o niezdolności do pracy z tytułu chorób zawodowych stanowiły 1,3% i ich liczba spadła o 0,3 punktu procentowego.

Dla porównania udział badanych, których niezdolność do pracy spowodowana została ogólnym stanem zdrowia wśród ubiegających się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 99,0%.

**TABL. 5 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/,
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG
OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH**

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	45 256	43 354	1 333	569
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	38 696	36 913	1 221	562
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	2 660	2 580	74	6
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	3 900	3 861	38	1

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

**TABL. 6 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH**

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki**/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	100,0	95,8	2,9	1,3
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	100,0	95,4	3,2	1,4
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	100,0	97,0	2,8	0,2
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	100,0	99,0	1,0	0,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

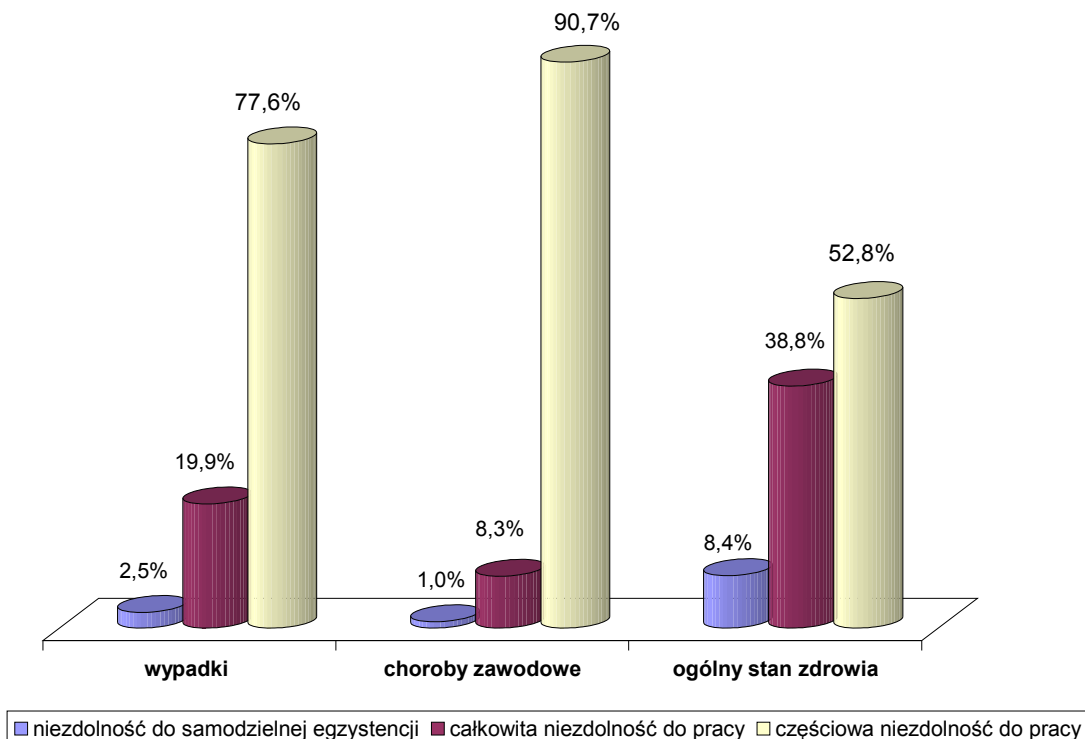
**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

W zależności od okoliczności powodujących niezdolność do pracy odmiennie kształtował się stopień tej niezdolności (rys. 2, tabl.7-8).

Spośród osób niezdolnych do pracy z tytułu tzw. ogólnego stanu zdrowia, 52,8% badanych otrzymało orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy, 38,8% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności, a orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji stanowiły 8,4% badanej zbiorowości.

Z grupy poszkodowanych w wypadkach - 77,6% badanych uznano za częściowo niezdolnych do pracy, 19,9% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 2,5% o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji. Natomiast w następstwie chorób zawodowych orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy lekarze orzecznicy wydali w 90,7% przypadków, całkowicie niezdolnych do pracy uznano 8,3% osób, a całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono tylko w 1,0% przypadków.

Rys. 2 Struktura orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według okoliczności powstania tej niezdolności

Orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/, w których ustalono stopień niezdolności do pracy w 66,4% przypadków wydano mężczyznom. Udział mężczyzn w tej populacji osób w porównaniu z rokiem poprzednim wzrósł - o 1,6 punktu procentowego. Wśród poszkodowanych w wyniku wypadków udział mężczyzn wyniósł 84,0%, wśród badanych z ogólnego stanu zdrowia – 66,0%, a wśród osób niezdolnych do pracy w następstwie chorób zawodowych 50,4% (tabl. 7) .

TABL. 7 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	45 256	43 354	1 333	569
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	3 672	3 633	33	6
całkowitą niezdolność do pracy	17 158	16 846	265	47
częściową niezdolność do pracy	24 426	22 875	1 035	516
MĘŻCZYŹNI	30 039	28 632	1 120	287
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2 456	2 419	31	6
całkowitą niezdolność do pracy	11 452	11 179	233	40
częściową niezdolność do pracy	16 131	15 034	856	241
KOBIETY	15 217	14 722	213	282
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	1 216	1 214	2	-
całkowitą niezdolność do pracy	5 706	5 667	32	7
częściową niezdolność do pracy	8 295	7 841	179	275

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

TABL. 8 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	8,1	8,4	2,5	1,0
całkowitą niezdolność do pracy	37,9	38,8	19,9	8,3
częściową niezdolność do pracy	54,0	52,8	77,6	90,7
MĘŻCZYŹNI	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	8,2	8,5	2,8	2,1
całkowitą niezdolność do pracy	38,1	39,0	20,8	13,9
częściową niezdolność do pracy	53,7	52,5	76,4	84,0
KOBIETY	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	8,0	8,2	1,0	-
całkowitą niezdolność do pracy	37,5	38,5	15,0	2,5
częściową niezdolność do pracy	54,5	53,3	84,0	97,5

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

Z analizy przestrzennego zróżnicowania orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych w 2010 r. wynika, że najczęściej wydano ich w województwach: mazowieckim - 14,8%, wielkopolskim - 12,3% i śląskim - 11,9%. Najmniej takich orzeczeń odnotowujemy w województwach: podlaskim (1,5%), opolskim (1,7%), świętokrzyskim (2,8%) oraz lubuskim (3,0%) – tabl. 9.

Relacje orzeczeń o określonym stopniu niezdolności do pracy do ogółu wydanych orzeczeń pierwszorazowych stwierdzających niezdolność do pracy, w poszczególnych województwach prezentują rys. 3,4.

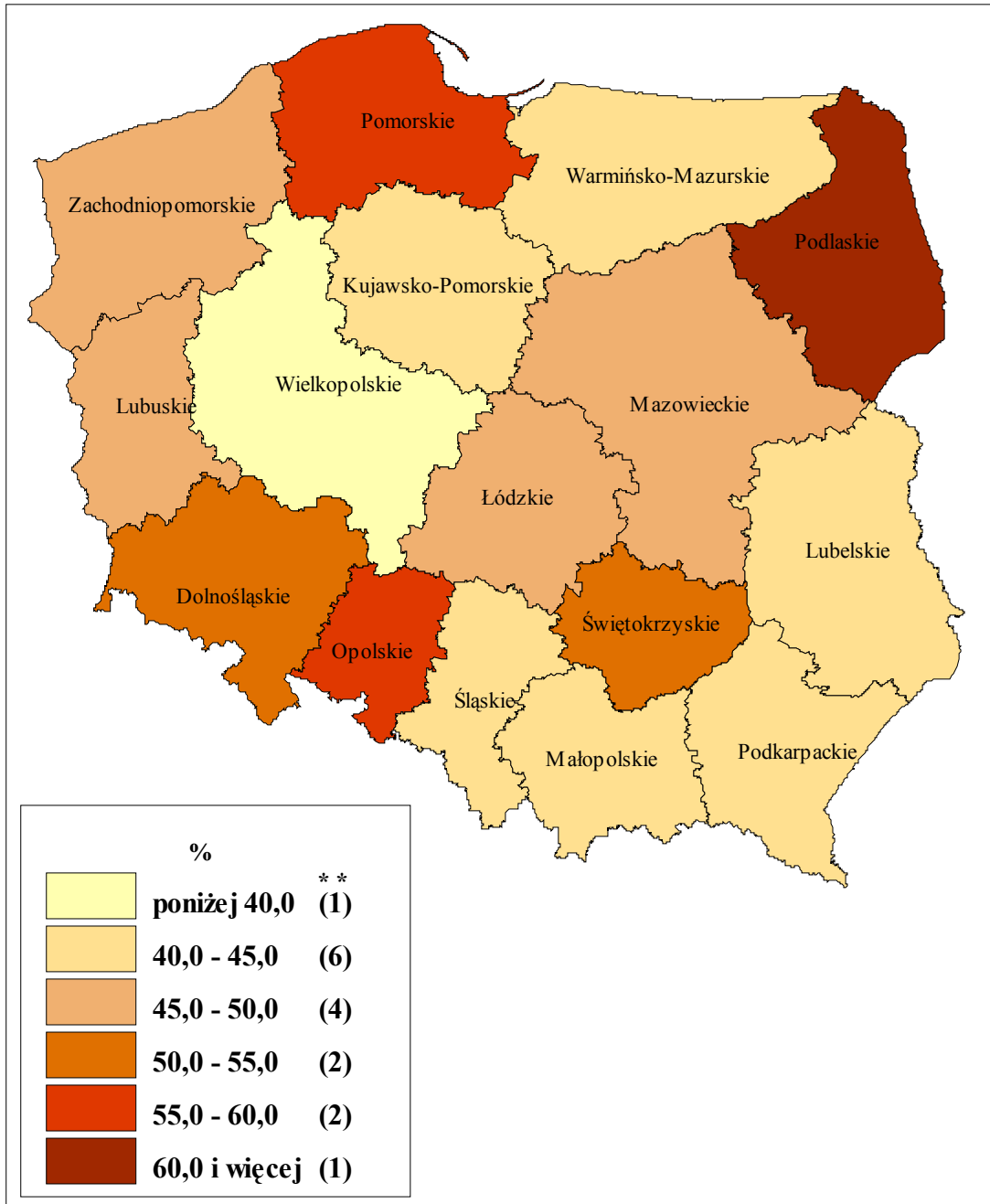
Najwyższy udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy (łącznie z orzeczeniami o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji) w ogólnej liczbie orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wystąpił w województwie podlaskim i wynosił 61,8% (rys.3). Stosunkowo wysoki ten współczynnik, wystąpił również w województwach: opolskim - 59,5% oraz pomorskim - 55,7%. Orzekanie o częściowej niezdolności do pracy było relatywnie najwyższe w województwie wielkopolskim (rys. 4). Udział orzeczeń o częściowej niezdolności do pracy wynosił w tym województwie 60,5%. W dalszej kolejności były to województwa: podkarpackie - 58,6%, kujawsko-pomorskie – 57,7%, warmińsko-mazurskie – 57,5% oraz lubelskie – 57,4%. Omawiane średnie współczynniki dla kraju wynosiły odpowiednio: 46,0% i 54,0%.

TABL. 9 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY W WOJEWÓDZTWACH

Województwo	Orzeczenia - w odsetkach -
OGÓLEM	100,0
Dolnośląskie	7,6
Kujawsko-pomorskie	7,6
Lubelskie	6,3
Lubuskie	3,0
Łódzkie	6,7
Małopolskie	6,6
Mazowieckie	14,8
Opolskie	1,7
Podkarpackie	3,9
Podlaskie	1,5
Pomorskie	3,5
Śląskie	11,9
Świętokrzyskie	2,8
Warmińsko-mazurskie	4,8
Wielkopolskie	12,3
Zachodniopomorskie	5,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

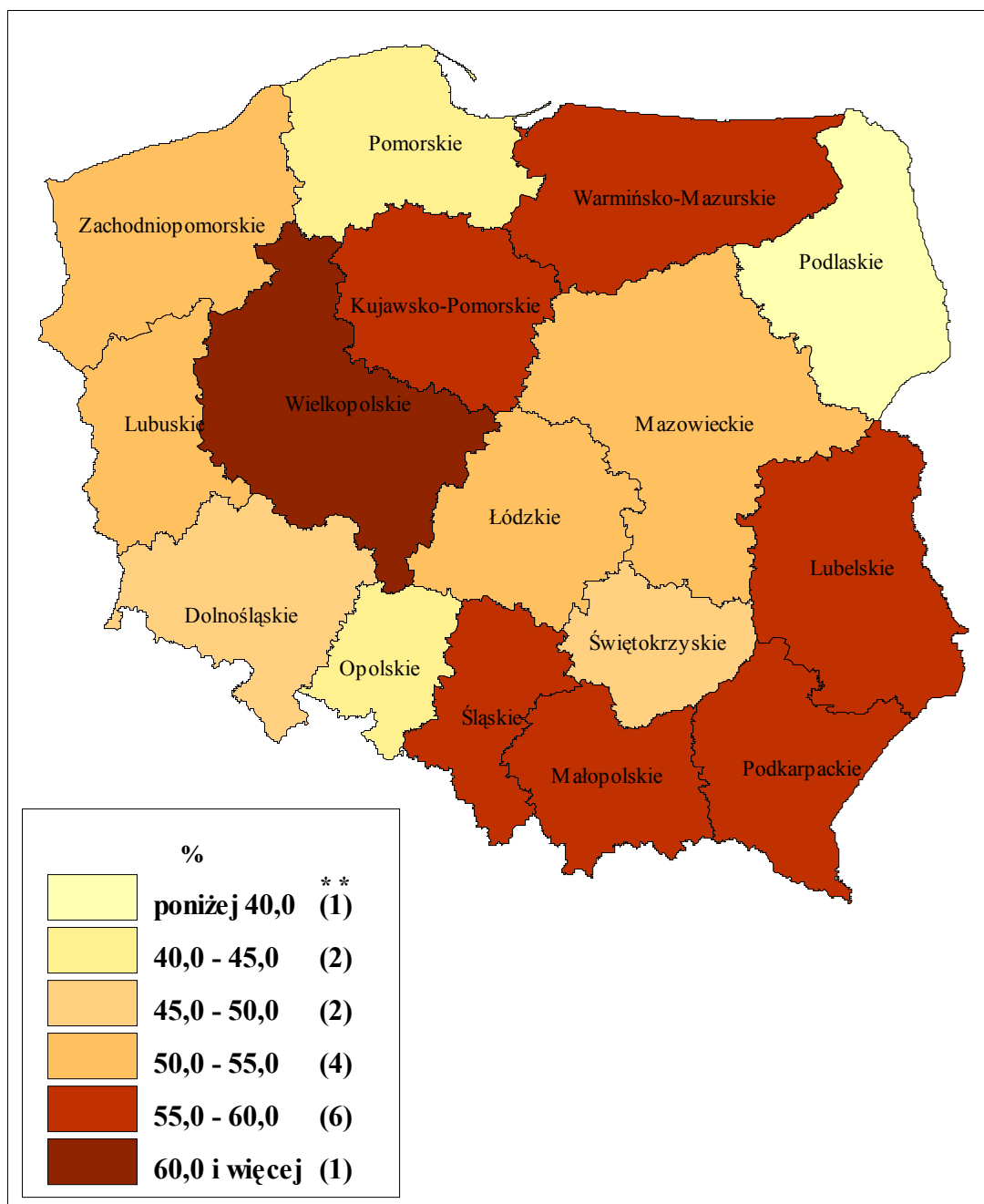
Rys. 3 Relacja orzeczeń o całkowitej^{*)} niezdolności do pracy do ogółu orzeczeń stwierdzających niezdolność do pracy wg województw

* dotyczy orzeczeń ustalających zarówno całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji jak i całkowitą niezdolność do pracy (bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego lub kombatancą oraz bez orzeczeń wydanych w sprawie rent rodzinnych i dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną)

** liczba województw

Rys. 4 Relacja orzeczeń o częściowej^{*)} niezdolności do pracy do ogółu orzeczeń stwierdzających niezdolność do pracy wg województw

* bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego lub kombatancą oraz bez orzeczeń wydanych w sprawie rent rodzinnych i dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną

** liczba województw

Wyniki analizy orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych w 2010 r. potwierdziły, że najczęściej powstawanie niezdolności do pracy powodowały choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. Były to choroby układu krążenia - 23,4% ogółu orzeczeń, nowotwory - 23,2%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 12,0%, zaburzenia psychiczne - 10,9%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 8,8% oraz choroby układu nerwowego - 8,0% (tabl. 10, 11 i rys. 5). Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 86,3% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

W porównaniu z rokiem 2009 spadła liczba orzeczeń w zakresie każdej z wymienionych grup chorobowych, oprócz chorób nowotworowych, w przypadku których zanotowano wzrost, zarówno liczby orzeczeń (o 1,6%) jak i ich udziału (o 1,2 punktu procentowego) w orzeczeniach ogółem.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji powodowały głównie nowotwory (61,0% przypadków w tej grupie badanych), całkowitą niezdolność do pracy – nowotwory (41,6%) i choroby układu krążenia (21,9%), natomiast częściową niezdolność do pracy - choroby układu krążenia (25,6%), choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego (19,1%) i choroby psychiczne (13,5%).

W zależności od płci osób badanych po raz pierwszy struktura grup chorobowych kształtowała się odmiennie. U mężczyzn niezdolność do pracy powstawała najczęściej na skutek chorób układu krążenia - 29,1% przypadków oraz nowotworów - 19,4%, natomiast u kobiet spowodowana była w 30,7% przypadków chorobami nowotworowymi, a w 15,4% - zaburzeniami psychicznymi - (tabl. 12, rys. 6).

Orzeczenia pierwszorazowe

TABL. 10 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANE W LATACH 2009-2010 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2009	47 148	3 462	18 189	25 497
	2010	45 349	3 683	17 196	24 470
	a	96,2	106,4	94,5	96,0
w tym:					
nowotwory	2009	10 349	2 051	7 351	947
	2010	10 511	2 245	7 159	1 107
	a	101,6	109,5	97,4	116,9
zaburzenia psychiczne	2009	5 098	78	1 705	3 315
	2010	4 935	86	1 548	3 301
	a	96,8	110,3	90,8	99,6
choroby układu nerwowego	2009	3 897	315	1 025	2 557
	2010	3 611	317	895	2 399
	a	92,7	100,6	87,3	93,8
choroby układu krążenia	2009	11 012	528	3 975	6 509
	2010	10 607	579	3 769	6 259
	a	96,3	109,7	94,8	96,2
choroby układu oddechowego	2009	1 462	16	254	1 192
	2010	1 155	16	241	898
	a	79,0	100,0	94,9	75,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2009	5 747	32	786	4 929
	2010	5 421	25	723	4 673
	a	94,3	78,1	92,0	94,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2009	4 206	262	1 290	2 654
	2010	4 007	241	1 143	2 623
	a	95,3	92,0	88,6	98,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2009	1 156	22	202	932
	2010	1 085	29	182	874
	a	93,9	131,8	90,1	93,8
choroby układu trawiennego	2009	1 267	40	557	670
	2010	1 184	30	512	642
	a	93,4	75,0	91,9	95,8
choroby oka i przydatków oka	2009	921	57	285	579
	2010	884	55	269	560
	a	96,0	96,5	94,4	96,7
choroby układu moczowo-płciowego	2009	577	30	355	192
	2010	597	29	358	210
	a	103,5	96,7	100,8	109,4

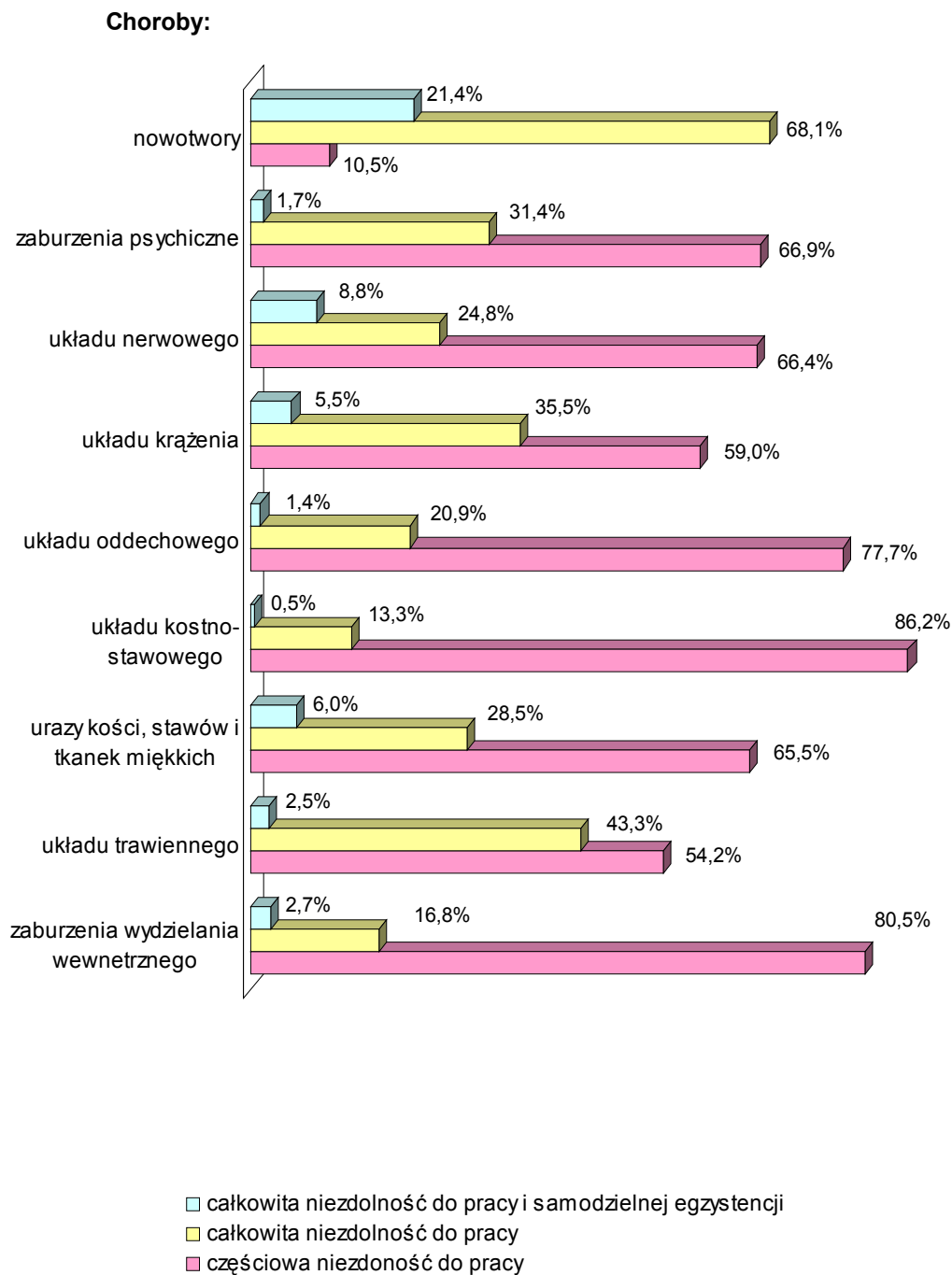
*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 11 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANYCH W LATACH 2009-2010 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2009	100,0	100,0	100,0	100,0
	2010	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	2009	22,0	59,2	40,4	3,7
	2010	23,2	61,0	41,6	4,5
zaburzenia psychiczne	2009	10,8	2,3	9,4	13,0
	2010	10,9	2,3	9,0	13,5
choroby układu nerwowego	2009	8,3	9,1	5,6	10,0
	2010	8,0	8,6	5,2	9,8
choroby układu krążenia	2009	23,4	15,3	21,9	25,5
	2010	23,4	15,7	21,9	25,6
choroby układu oddechowego	2009	3,1	0,5	1,4	4,7
	2010	2,5	0,4	1,4	3,7
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2009	12,2	0,9	4,3	19,3
	2010	12,0	0,7	4,2	19,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2009	8,9	7,6	7,1	10,4
	2010	8,8	6,5	6,6	10,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2009	2,5	0,6	1,1	3,7
	2010	2,4	0,8	1,1	3,6
choroby układu trawiennego	2009	2,7	1,2	3,1	2,6
	2010	2,6	0,8	3,0	2,6
choroby oka i przydatków oka	2009	2,0	1,6	1,6	2,3
	2010	1,9	1,5	1,6	2,3
choroby układu moczowo-płciowego	2009	1,2	0,9	2,0	0,8
	2010	1,3	0,8	2,1	0,9

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Rys. 5 Struktura orzeczeń pierwszorzadowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych

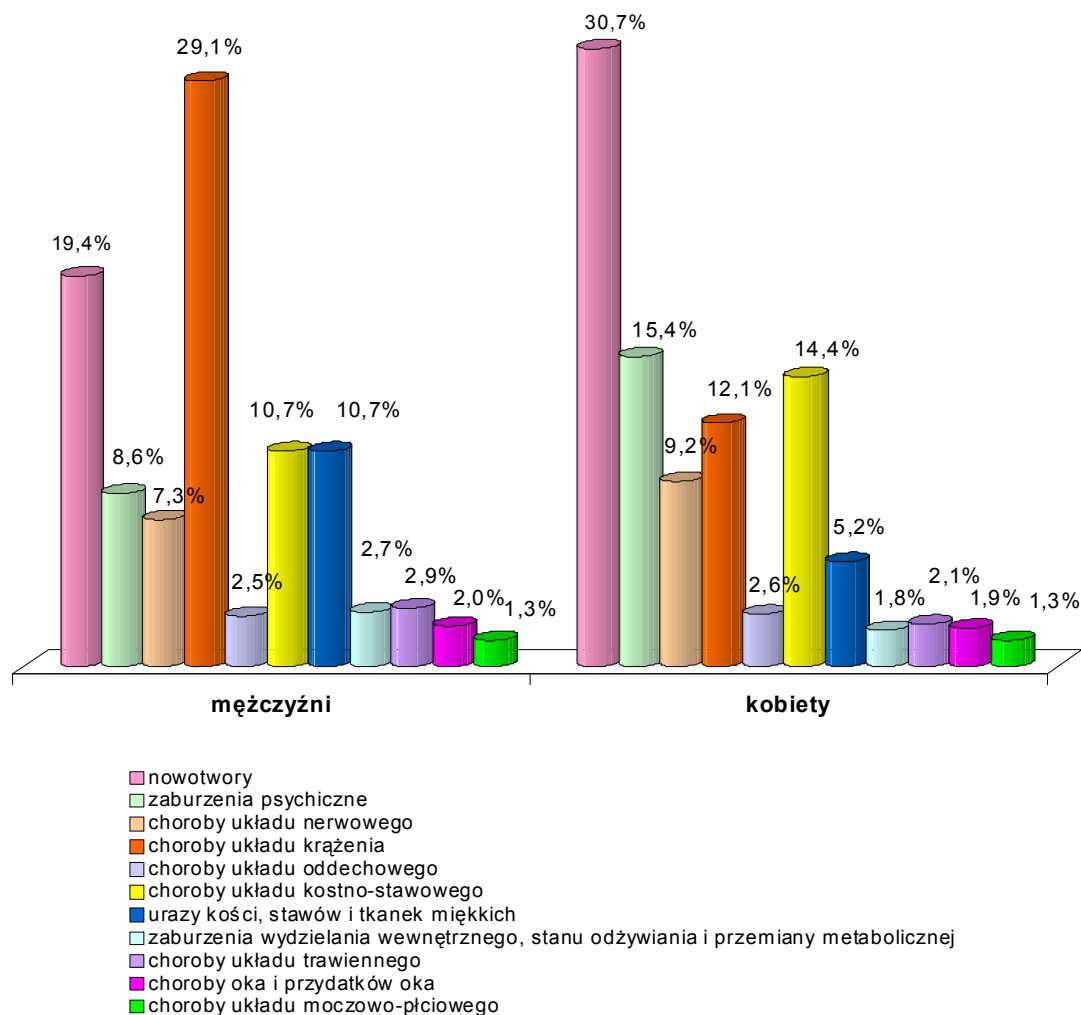
TABL. 12 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	45 349	100,0	30 116	100,0	15 233	100,0
w tym :						
nowotwory	10 511	23,2	5 839	19,4	4 672	30,7
zaburzenia psychiczne	4 935	10,9	2 593	8,6	2 342	15,4
choroby układu nerwowego	3 611	8,0	2 210	7,3	1 401	9,2
choroby układu krążenia	10 607	23,4	8 769	29,1	1 838	12,1
choroby układu oddechowego	1 155	2,5	756	2,5	399	2,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	5 421	12,0	3 222	10,7	2 199	14,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	4 007	8,8	3 211	10,7	796	5,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej	1 085	2,4	807	2,7	278	1,8
choroby układu trawiennego	1 184	2,6	859	2,9	325	2,1
choroby oka i przydatków oka	884	1,9	592	2,0	292	1,9
choroby układu moczowo-płciowego	597	1,3	393	1,3	204	1,3

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Średni wiek osób badanych w 2010 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 50,0 lat (mężczyźni - 51,0 lat, kobiety - 48,1 lat). Najliczniejszą grupą, tj. 54,8% ogółu badanych stanowiły osoby z przedziału wiekowego 50 - 59 lat. W zależności od stopnia niezdolności do pracy odsetek badanych w tym przedziale wiekowym był podobny. Wśród osób z ustaloną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji wynosił 56,0%, z całkowitą niezdolnością do pracy – 54,0%, a w grupie osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy – 55,2%. Jednak w zależności od schorzenia będącego przyczyną niezdolności do pracy średni wiek badanych kształtował się odmiennie (tabl. 13 - 15).

Rys. 6 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

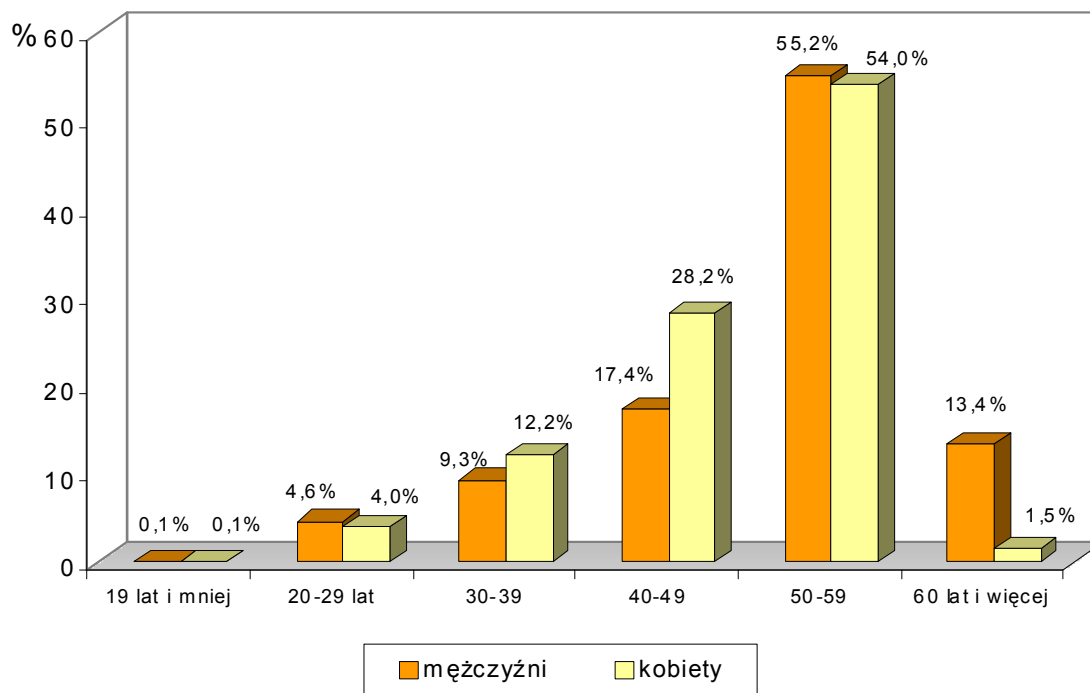

Niezależnie od stopnia niezdolności do pracy, osobom w wieku 50-59 lat wydano ponad 50% orzeczeń o niezdolności do pracy na skutek chorób nowotworowych, zaburzeń wydzielania wewnętrznego i chorób układu krążenia.

Natomiast w przypadku orzeczeń wydanych osobom z zaburzeniami psychicznymi, z urazami kości, stawów i tkanek miękkich czy też chorobami układu nerwowego, odsetek rencistów w tym wieku był już znacznie niższy.

Najwyższy odsetek rencistów poniżej 40 roku życia - wystąpił wśród osób z urazami kości, stawów i tkanek miękkich i wynosił 32,8%.

Rys. 7 Struktura wieku osób badanych po raz pierwszy dla celów rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy

TABL. 13 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY I SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	100,0	0,1	4,4	8,2	20,4	56,0	9,9	1,0	50,8
w tym:									
nowotwory	100,0	0,0	2,0	6,1	20,1	61,3	9,9	0,6	51,8
zaburzenia psychiczne	100,0	-	4,7	8,1	23,3	48,8	11,6	3,5	51,1
choroby układu nerwowego	100,0	-	8,8	15,8	20,5	46,7	7,6	0,6	47,7
choroby układu krążenia	100,0	-	0,9	5,7	18,5	57,5	14,7	2,7	53,4
choroby układu oddechowego	100,0	-	-	12,5	31,3	25,0	18,8	12,4	52,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	12,0	4,0	28,0	44,0	-	12,0	50,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,4	27,0	18,7	21,6	29,9	1,7	0,7	40,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	-	6,9	27,6	58,6	6,9	-	51,3
choroby układu trawiennego	100,0	-	6,6	16,7	20,0	46,7	10,0	-	48,8
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	5,5	18,2	30,9	36,4	9,0	-	47,5
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	13,8	6,9	20,7	48,3	6,9	3,4	49,8

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 14 STRUKTURA ORZECZEŃ*/, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	100,0	0,2	5,0	10,7	20,6	54,0	8,9	0,6	49,8
w tym:									
nowotwory	100,0	0,1	2,7	7,0	21,2	60,0	8,5	0,5	51,0
zaburzenia psychiczne	100,0	0,3	14,7	28,2	22,9	29,4	3,8	0,7	42,5
choroby układu nerwowego	100,0	-	8,7	13,6	24,9	46,1	6,5	0,2	47,2
choroby układu krążenia	100,0	0,0	1,1	4,6	15,7	63,0	14,3	1,3	53,4
choroby układu oddechowego	100,0	-	1,7	3,3	13,7	59,8	15,8	5,7	54,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,1	4,6	12,2	21,9	52,7	7,5	1,0	49,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	1,1	15,2	21,7	22,7	33,9	5,2	0,2	43,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,5	2,2	10,4	12,1	59,9	14,3	0,6	51,9
choroby układu trawiennego	100,0	-	2,1	13,5	27,3	50,8	6,1	0,2	49,1
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	9,3	16,7	20,8	46,8	4,8	1,6	47,1
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,3	10,9	17,6	24,0	42,2	5,0	-	45,8

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 15 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CZĘŚCIOWĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	100,0	0,0	3,9	10,3	21,4	55,2	8,5	0,7	50,1
w tym:									
nowotwory	100,0	-	3,7	10,7	24,6	54,4	6,1	0,5	49,5
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	5,6	15,5	25,6	48,3	4,5	0,4	47,6
choroby układu nerwowego	100,0	0,0	5,6	15,2	26,7	47,4	5,0	0,1	47,7
choroby układu krążenia	100,0	0,0	0,7	2,8	14,2	68,3	13,6	0,4	53,9
choroby układu oddechowego	100,0	-	0,8	3,8	12,6	59,6	15,5	7,7	55,0
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,0	2,5	9,6	22,7	56,9	8,0	0,3	50,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,1	10,9	18,3	25,0	40,3	5,1	0,3	45,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,1	2,7	8,0	21,4	56,2	11,3	0,3	51,1
choroby układu trawiennego	100,0	-	2,8	15,1	28,8	47,0	5,6	0,7	48,3
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	6,4	11,8	23,8	51,6	6,1	0,3	48,4
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,5	5,7	15,7	23,8	49,0	5,3	-	47,7

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia organizmu oraz rokowań do odzyskania zdolności do pracy lekarz orzecznik określa przewidywany czas trwania niezdolności do pracy. Po jego upływie dalsze prawo do renty uzależnione jest od wydania nowego orzeczenia przez lekarza orzecznika na wniosek osoby zainteresowanej. Gdy naruszenie sprawności organizmu nie rokuje poprawy wówczas lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na czas nieokreślony (bezterminowe).

W 2010 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 5,8% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorazowych o niezdolności do pracy, a więc były wydawane znacznie rzadziej niż w roku poprzednim. W 2009 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 9,0%.

Orzeczenia pierwszorazowe

Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły 82,3% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy. W roku 2009 orzeczenia z okresem ważności do dwóch lat stanowiły 78,2%. Strukturę orzeczeń według okresu ich ważności zaprezentowano w tabelicy 16, natomiast strukturę orzeczeń wydanych na czas określony obrazuje rys. 8.

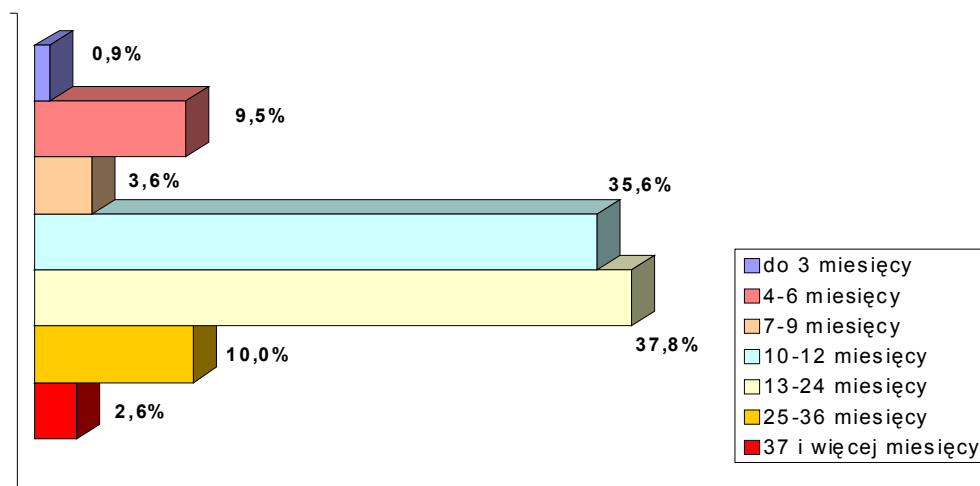
Z przedstawionych danych w tabl. 16 wynika, że w analizowanym 2010 roku przeważały orzeczenia wydane na okres od 13 do 24 miesięcy; takie orzeczenia otrzymało 35,6% badanych, a w 33,6% przypadków przewidywano, że niezdolność potrwa od 10 do 12 miesięcy.

TABL. 16 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Okres ważności orzeczeń	Ogółem		Orzeczenia ustalające:					
			całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji		całkowitą niezdolność do pracy		częściową niezdolność do pracy	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	45 349	100,0	3 683	100,0	17 196	100,0	24 470	100,0
z tego wydane na okres:								
do 3 miesięcy	368	0,8	16	0,5	65	0,4	287	1,2
4 – 6 miesięcy	4 041	8,9	137	3,7	775	4,5	3 129	12,8
7 – 9 miesięcy	1 552	3,4	86	2,4	419	2,4	1 047	4,3
10 – 12 miesięcy	15 215	33,6	1 349	36,6	5 769	33,6	8 097	33,1
13 – 24 miesięcy	16 155	35,6	1 285	34,9	6 663	38,7	8 207	33,5
25 – 36 miesięcy	4 258	9,4	384	10,4	1 830	10,6	2 044	8,3
37 miesięcy i więcej	1 119	2,5	108	2,9	443	2,6	568	2,3
bezterminowe	2 641	5,8	318	8,6	1 232	7,2	1 091	4,5

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy wydanych na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Okres ważności orzeczeń zależy istotnie od stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz od orzeczonego przez lekarza orzecznika stopnia niezdolności do pracy. Strukturę orzeczeń pierwszorazowych według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy oraz porównanie dynamiki orzeczeń wydanych w latach 2009-2010 przedstawiono w tabl. 17 i 18.

W przypadku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, orzeczenia bezterminowe otrzymało 8,6% badanych, wśród osób z całkowitą niezdolnością do pracy orzeczenia bezterminowe stanowiły 7,2%, a z częściową niezdolnością do pracy 4,5%. W roku poprzednim udział tych orzeczeń był podobny i wynosił odpowiednio 8,2%, 7,2% i 4,5%.

Największe zmiany w porównaniu z rokiem poprzednim obserwujemy w liczbie orzeczeń wydanych na okres 7-9 miesięcy. Wzrost ich udziału w orzeczeniach ogółem wyniósł łącznie 0,7 punktu procentowego z 2,7% w 2009 r. na 3,4% w roku 2010.

TABL. 17 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2009-2010

Okres ważności orzeczeń a – rok poprzedni = 100	Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2009 47 148	3 462	18 189	25 497
	2010 45 349	3 683	17 196	24 470
	a 96.2	106.4	94.5	96.0
z tego wydane na okres:				
do 3 miesięcy	2009 399	12	85	302
	2010 368	16	65	287
	a 92.2	133.3	76.5	95.0
4 – 6 miesięcy	2009 3 882	121	748	3 013
	2010 4 041	137	775	3 129
	a 104.1	113.2	103.6	103.8
7 – 9 miesięcy	2009 1 292	68	387	837
	2010 1 552	86	419	1 047
	a 120.1	126.5	108.3	125.1
10 – 12 miesięcy	2009 15 515	1 252	6 002	8 261
	2010 15 215	1 349	5 769	8 097
	a 98,1	107,7	96,1	98,0
13 – 24 miesięcy	2009 17 471	1 280	7 173	9 018
	2010 16 155	1 285	6 663	8 207
	a 92.5	100.4	92.9	91.0
25 – 36 miesięcy	2009 4 777	357	2 053	2 367
	2010 4 258	384	1 830	2 044
	a 89,1	107,6	89,1	86,4
37 miesięcy i więcej	2009 1 056	89	437	530
	2010 1 119	108	443	568
	a 106.0	121.3	101.4	107.2
bezterminowe	2009 2 756	283	1 304	1 169
	2010 2 641	318	1 232	1 091
	a 95.8	112.4	94.5	93.3

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 18 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2009-2010

Okres ważności orzeczeń		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2009	100,0	7,3	38,6	54,1
	2010	100,0	8,1	37,9	54,0
z tego wydane na okres:					
do 3 miesięcy	2009	100,0	3,0	21,3	75,7
	2010	100,0	4,3	17,7	78,0
4 – 6 miesięcy	2009	100,0	3,1	19,3	77,6
	2010	100,0	3,4	19,2	77,4
7 – 9 miesięcy	2009	100,0	5,3	29,9	64,8
	2010	100,0	5,5	27,0	67,5
10 – 12 miesięcy	2009	100,0	8,1	38,7	53,2
	2010	100,0	8,9	37,9	53,2
13 – 24 miesięcy	2009	100,0	7,3	41,1	51,6
	2010	100,0	8,0	41,2	50,8
25 – 36 miesięcy	2009	100,0	7,5	43,0	49,5
	2010	100,0	9,0	43,0	48,0
37 miesięcy i więcej	2009	100,0	8,4	41,4	50,2
	2010	100,0	9,6	39,6	50,8
bezterminowe	2009	100,0	10,3	47,3	42,4
	2010	100,0	12,0	46,7	41,3

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Długość okresu ważności orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników uzależniona jest również od rodzaju schorzenia. Orzeczenia bezterminowe najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (29,4%) i choroby układu krążenia (21,2%). Najlepsze rokowania co do odzyskania zdolności do pracy dotyczyły osób z urazami kości, stawów i tkanek miękkich oraz chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego, gdyż odpowiednio 68,8% i 57,4% orzeczeń o niezdolności do pracy w tych grupach chorobowych wydana została na okres do 12 miesięcy. W dalszej kolejności były to osoby, u których stwierdzono choroby psychiczne - 55,2% orzeczeń wydanych do 12 miesięcy oraz choroby układu trawiennego - 52,4%. (tabl. 19, 20).

Analizując poszczególne rodzaje chorób według okresu ważności orzeczenia, najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie bezterminowe wystąpił wśród osób dotkniętych chorobami oka i przydatków oka - 15,1% i chorobami układu oddechowego - 14,3 %.

TABL. 19 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I PRZYCZYN CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							beztymowo
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej	
OGÓŁEM	100,0	0,8	8,9	3,4	33,6	35,6	9,4	2,5	5,8
w tym:									
nowotwory	100,0	0,3	2,3	1,5	29,9	44,1	12,1	2,4	7,4
zaburzenia psychiczne	100,0	0,6	8,9	3,1	42,6	31,6	7,4	1,5	4,3
choroby układu nerwowego	100,0	0,8	9,8	3,9	33,6	35,3	9,5	3,1	4,0
choroby układu krążenia	100,0	0,5	6,4	2,9	34,8	38,5	9,2	2,4	5,3
choroby układu oddechowego	100,0	0,9	7,9	2,0	23,0	35,6	13,2	3,1	14,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	1,5	19,0	5,2	31,7	30,5	6,7	2,0	3,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	2,3	21,1	8,0	37,4	21,2	5,3	1,6	3,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,5	7,5	2,1	32,1	38,1	9,8	2,9	7,0
choroby układu trawiennego	100,0	1,3	7,6	4,1	39,4	33,5	6,6	1,9	5,6
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,1	3,5	2,9	20,7	31,9	16,7	9,1	15,1
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,5	3,4	1,3	24,0	42,2	19,9	4,7	4,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**TABL. 20 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZYCZYŃ
CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							beztęminowo
		do 3 mie- sięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 mie- sięcy i więcej	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
nowotwory	23,2	8,1	6,0	10,2	20,7	28,7	29,8	23,0	29,4
zaburzenia psychiczne	10,9	7,6	10,9	9,9	13,8	9,7	8,6	6,6	8,0
choroby układu nerwowego	8,0	8,1	8,7	9,0	8,0	7,9	8,1	10,1	5,4
choroby układu krążenia	23,4	13,9	16,7	19,9	24,3	25,3	23,0	22,9	21,2
choroby układu oddechowego	2,6	2,7	2,3	1,5	1,8	2,5	3,6	3,2	6,3
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	12,0	22,6	25,5	18,1	11,3	10,2	8,5	9,5	7,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	8,8	25,3	20,9	20,8	9,8	5,2	5,0	5,6	4,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2,4	1,4	2,0	1,5	2,3	2,6	2,5	2,8	2,9
choroby układu trawiennego	2,6	4,3	2,2	3,1	3,1	2,4	1,8	2,0	2,5
choroby oka i przydatków oka	2,0	0,3	0,8	1,7	1,2	1,7	3,5	7,1	5,0
choroby układu moczowo- płciowego	1,3	0,8	0,5	0,5	0,9	1,6	2,8	2,5	0,9

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

3. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2010 ROKU

Zgodnie z ustawą z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2005 r. nr 31, poz. 267 tekst jednolity) świadczenie rehabilitacyjne przysługuje ubezpieczonemu, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy. Przysługuje ono na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

W 2010 r. orzeczenia pierwszorazowe lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 70,7 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba zmalała o 12,3%. Blisko 50% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano w związku z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 24,7% i z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 23,7%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z chorobami układu krążenia - 12,2%, zaburzeniami psychicznymi – 10,7%, chorobami układu nerwowego - 9,0% i chorobami nowotworowymi – 8,5%. Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań pierwszorazowych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 21 i rys. 9.

I tak, w przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 31,8% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, choroby układu kostno-stawowego – 22,6% oraz choroby układu krążenia – 16,1%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 25,0%, zaburzenia psychiczne – 16,4%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 15,4% oraz choroby nowotworowe – 12,8%.

Główną okolicznością powodującą przyznanie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, był ogólny stan zdrowia. W związku z tą okolicznością wydano ponad 93% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Na skutek wypadków przy pracy ustalono 6,5%, a w związku z chorobami zawodowymi tylko 0,1%.

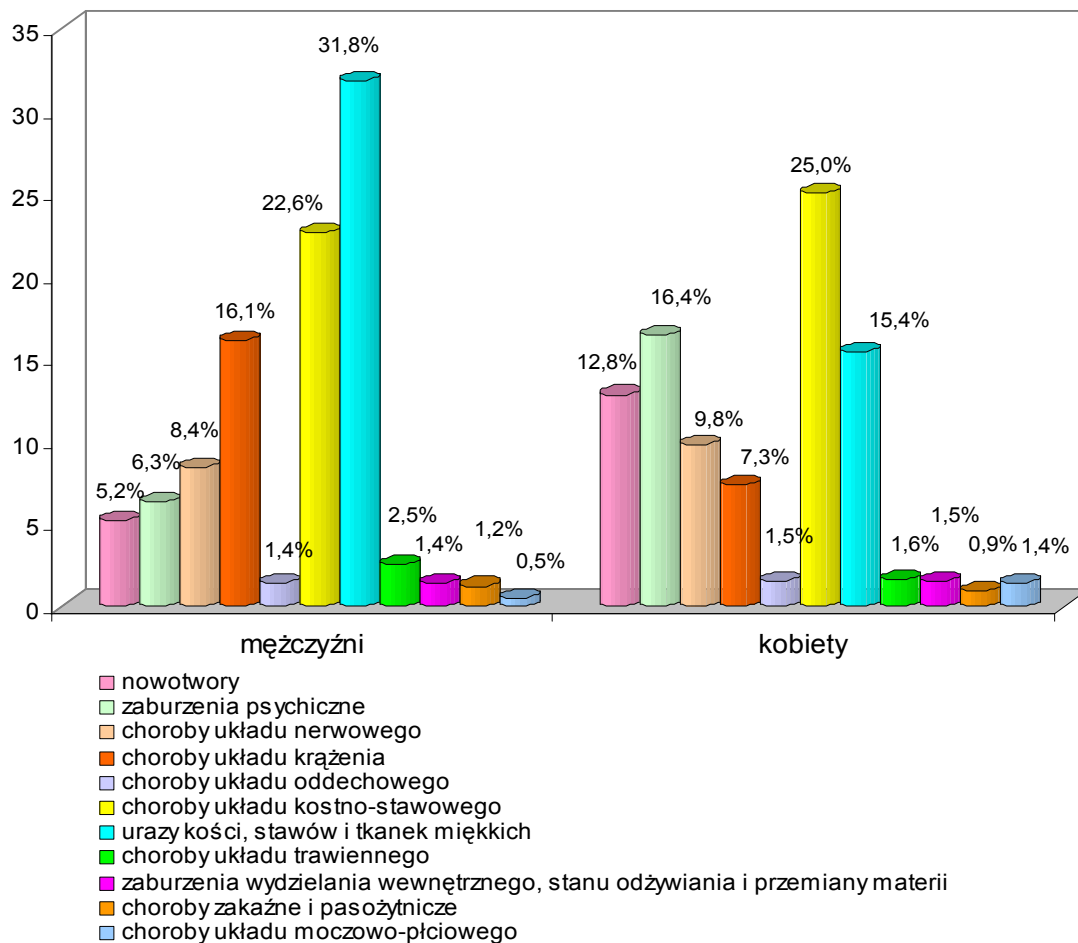
TABL. 21 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	70 742	100,0	40 032	100,0	30 710	100,0
w tym:						
nowotwory	6 031	8,5	2 098	5,2	3 933	12,8
zaburzenia psychiczne	7 553	10,7	2 515	6,3	5 038	16,4
choroby układu nerwowego	6 369	9,0	3 351	8,4	3 018	9,8
choroby układu krążenia	8 665	12,2	6 437	16,1	2 228	7,3
choroby układu oddechowego	1 029	1,5	563	1,4	466	1,5
choroby układu trawiennego	1 513	2,1	1 016	2,5	497	1,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	16 732	23,7	9 054	22,6	7 678	25,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	17 466	24,7	12 746	31,8	4 720	15,4
zaburzenia wdziałania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1 027	1,5	554	1,4	473	1,5
choroby zakaźne i pasożytnicze	766	1,1	487	1,2	279	0,9
choroby oka i przydatków oka	474	0,7	339	0,8	135	0,4
choroby układu moczowo-płciowego	631	0,9	208	0,5	423	1,4

**TABL. 22 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2009-2010
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM	2009	80 634	44 986	35 648
	2010	70 742	40 032	30 710
	a	87,7	89,0	86,1
w tym:				
nowotwory	2009	5 868	2 137	3 731
	2010	6 031	2 098	3 933
	a	102,8	98,2	105,4
zaburzenia psychiczne	2009	7 701	2 639	5 062
	2010	7 553	2 515	5 038
	a	98,1	95,3	99,5
choroby układu nerwowego	2009	7 434	3 893	3 541
	2010	6 369	3 351	3 018
	a	85,7	86,1	85,2
choroby układu krążenia	2009	9 531	7 089	2 442
	2010	8 665	6 437	2 228
	a	90,9	90,8	91,2
choroby układu oddechowego	2009	1 277	711	566
	2010	1 029	563	466
	a	80,6	79,2	82,3
choroby układu trawiennego	2009	1 881	1 299	582
	2010	1 513	1 016	497
	a	80,4	78,2	85,4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2009	19 907	10 621	9 286
	2010	16 732	9 054	7 678
	a	84,1	85,2	82,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2009	18 789	14 045	4 744
	2010	17 466	12 746	4 720
	a	93,0	90,8	99,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2009	1 221	612	609
	2010	1 027	554	473
	a	84,1	90,5	77,7
choroby zakaźne i pasożytnicze	2009	847	526	321
	2010	766	487	279
	a	90,4	92,6	86,9
choroby oka i przydatków oka	2009	553	394	159
	2010	474	339	135
	a	85,7	86,0	84,9
choroby układu moczowo-płciowego	2009	798	274	524
	2010	631	208	423
	a	79,1	75,9	80,7

Rys. 9 Struktura orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 45,1 lat (w przypadku mężczyzn – 45,5 lat, w przypadku kobiet – 44,5 lat). Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły 2/3 ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 23).

Najmłodszy badani, w średnim wieku 41,6 lat, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich, najstarsi natomiast (średni wiek 50,9 lat) to ubezpieczeni, u których wystąpiły choroby układu krążenia (tabl. 23).

TABL. 23 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	100,0	0,2	10,1	19,6	27,0	39,9	3,1	0,1	45,1
w tym:									
nowotwory	100,0	0,1	5,9	15,4	30,3	45,0	3,2	0,1	46,9
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	9,5	23,1	30,3	35,4	1,6	-	44,0
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	6,6	22,1	30,0	38,9	2,2	0,1	45,2
choroby układu krążenia	100,0	0,0	2,0	6,9	24,0	60,3	6,6	0,2	50,9
choroby układu oddechowego	100,0	-	5,3	11,8	28,5	49,6	4,7	0,1	48,1
choroby układu trawienia	100,0	0,1	8,0	19,9	30,4	37,7	3,7	0,2	45,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,1	6,5	18,3	28,1	43,8	3,2	0,0	43,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,5	18,3	25,0	24,6	29,3	2,3	0,0	41,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,1	5,3	17,6	29,2	44,3	3,4	0,1	47,0
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	0,1	9,1	23,9	29,6	35,0	2,3	-	44,2
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,2	11,0	15,6	25,1	42,6	5,3	0,2	46,3
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,2	12,0	19,2	33,6	32,5	2,5	-	43,9

Największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2010 r. wydano: w województwie śląskim – 13,4% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,4%, wielkopolskim - 11,5%, oraz łódzkim - 9,9%, najmniejszą w województwie opolskim 1,7% i podlaskim – 1,9% (tabl. 24).

TABL. 24 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia - w odsetkach -
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,5
Kujawsko-pomorskie	5,4
Lubelskie	4,7
Lubuskie	2,3
Łódzkie	9,9
Małopolskie	6,7
Mazowieckie	12,4
Opolskie	1,7
Podkarpackie	4,0
Podlaskie	1,9
Pomorskie	7,6
Śląskie	13,4
Świętokrzyskie	3,1
Warmińsko-mazurskie	3,7
Wielkopolskie	11,5
Zachodniopomorskie	4,2

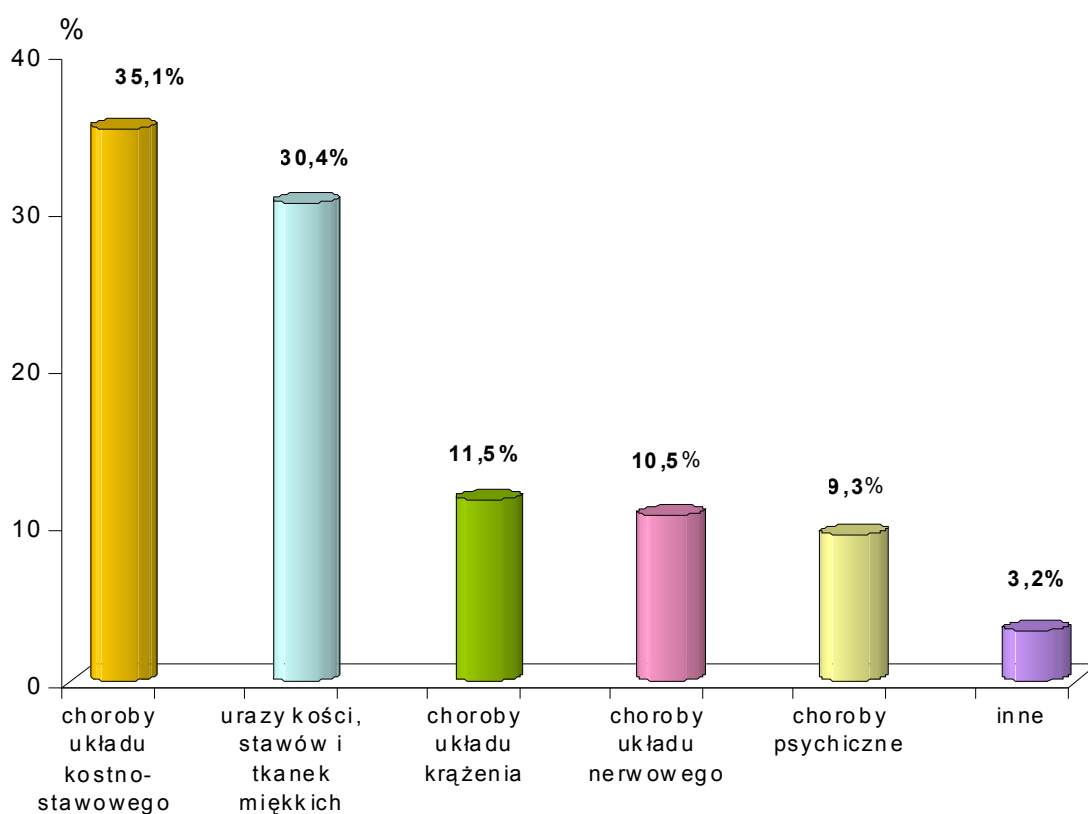
Podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarze orzecznicy wydając orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w wielu przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. Prewencja rentowa realizowana przez program rehabilitacji leczniczej jest jednym z zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i ma na celu przywrócenie zdolności do pracy ubezpieczonym zagrożonym częściową bądź całkowitą niezdolnością do pracy.

Rehabilitacji leczniczej podlegają schorzenia: narządu ruchu, układu krążenia, układu oddechowego, choroby psychosomatyczne oraz schorzenia objęte programami pilotażowymi m.in. choroby gruczołu piersiowego, choroby narządu ruchu we wczesnych stanach pourazowych.

W 2010 r. na 70,7 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 21,9 tys. tj. 30,9% orzeczeń z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, w 65,5% przypadków, konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 10.

Rys. 10 Struktura orzeczeń pierwszorazowych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych

4. ORZECZENIA PONOWNE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2010 ROKU

Badania ponowne rencistów umożliwiają ustalenie zmian stanu zdrowia badanych po upływie czasu określonego w orzeczeniu poprzednim. Ich wynikiem jest: utrzymanie, zmiana poprzednio orzeczonego stopnia niezdolności do pracy lub stwierdzenie braku niezdolności do pracy.

Przeprowadzane są przez lekarzy orzeczników ZUS na wniosek zainteresowanego, występującego o ponowne stwierdzenie niezdolności do pracy, po przedstawieniu przez niego dokumentacji medycznej. Z reguły badaniom ponownym poddawane są osoby mające orzeczenie o niezdolności do pracy wydane na czas określony. Nie wyklucza się też badania osób z bezterminowym orzeczeniem o niezdolności do pracy.

W 2010 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali na podstawie badań ponownych 415,4 tys. orzeczeń. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba zwiększyła się o 3 tys., tj. o 0,7%. W wyniku tych badań 23,2 tys. osób tj. 5,6% ogółu badanych zostało uznanych za całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, 73,2 tys. (17,6%) za całkowicie niezdolne do pracy, 196,8 tys. (47,4%) za częściowo niezdolne do pracy, 55,1 tys. (13,3%) otrzymało uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, a 0,3 tys. osób (0,1%) orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego. U pozostałych 66,8 tys. (16,0%) stwierdzono brak niezdolności do pracy lub brak całkowitej niezdolności do pracy, bądź brak do całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji oraz brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 25).

W porównaniu do roku poprzedniego liczba orzeczeń ponownych (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowości przekwalifikowania zawodowego) zmalała tylko o 0,3% i wynosiła 346,6 tys.. W przypadku 236,3 tys. osób (68,2%) badanych ponownie orzeczono dotychczasowy stopień niezdolności do pracy. Podwyższenie stopnia niezdolności, w związku z pogorszeniem stanu zdrowia, ustalono u 40,6 tys. osób tj. 11,7% badanych, a w przypadku 16,3 tys. osób (4,7%) obniżono stopień niezdolności do pracy. Brak całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono 20,0 tys. osób (5,8%), a w przypadku 33,3 tys. osób, tj. 9,6% uznano, że są zdolne do pracy (tabl. 26).

Należy jednak zaznaczyć, że orzeczenia o braku całkowitej niezdolności do pracy lub o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, w przypadku orzeczeń ponownych rentowych, oznaczają z reguły utrzymanie dotychczasowego stopnia niezdolności do pracy i nie wykluczają badanych z populacji osób otrzymujących renty.

*/ bez orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Orzeczenia ponowne

Porównanie liczby orzeczeń ponownych wydanych w latach 2009-2010 według rodzaju zmian w stopniu niezdolności do pracy i płci przedstawia tablica 27, natomiast strukturę orzeczeń ponownych dla celów rentowych według stopnia niezdolności do pracy (bez uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego i osób z celowością przekwalifikowania zawodowego) – tabl. 25.

**TABL. 25 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W LATACH 2009-2010**

Orzeczenia		Ogółem	
		liczba	w odsetkach
a – rok poprzedni = 100			
OGÓŁEM	2009	412 395	100,0
	2010	415 419	100,0
	a	100,7	
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2009	22 532	5,5
	2010	23 174	5,6
	a	102,8	
całkowitą niezdolność do pracy	2009	72 145	17,5
	2010	73 234	17,6
	a	101,5	
częściową niezdolność do pracy	2009	199 111	48,3
	2010	196 834	47,4
	a	98,9	
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2009	51 224	12,4
	2010	55 090	13,3
	a	107,5	
celowość przekwalifikowania zawodowego	2009	399	0,1
	2010	300	0,1
	a	75,2	
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2009	7 849	1,9
	2010	7 299	1,7
	a	93,0	
brak całkowitej niezdolności do pracy	2009	13 647	3,3
	2010	12 721	3,1
	a	93,2	
brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2009	13 039	3,1
	2010	13 431	3,2
	a	103,0	
brak niezdolności do pracy	2009	32 449	7,9
	2010	33 336	8,0
	a	102,7	

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 26 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ USTALAJĄCE ZMIANY STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH

Rodzaje zmian	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	346 598	100,0	221 968	100,0	124 630	100,0
z tego ustalające:						
pozostanie w tym samym stopniu niezdolności	236 333	68,2	153 033	69,0	83 300	66,8
podwyższenie stopnia niezdolności	40 588	11,7	27 280	12,3	13 308	10,7
obniżenie stopnia niezdolności	16 321	4,7	10 238	4,6	6 083	4,9
brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji	7 299	2,1	4 731	2,1	2 568	2,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	12 721	3,7	8 158	3,7	4 563	3,6
brak niezdolności do pracy	33 336	9,6	18 528	8,3	14 808	11,9

TABL. 27 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ USTALAJĄCE ZMIANY STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH W LATACH 2009 – 2010

Rodzaje zmian a – rok poprzedni =100		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM	2009	347 733	220 906	126 827
	2010	346 598	221 968	124 630
	a	99,7	100,5	98,3
z tego ustalające:				
pozostanie w tym samym stopniu niezdolności	2009	239 666	153 771	85 895
	2010	236 333	153 033	83 300
	a	98,6	99,5	97,0
podwyższenie stopnia niezdolności	2009	38 112	25 475	12 637
	2010	40 588	27 280	13 308
	a	106,5	107,1	105,3
obniżenie stopnia niezdolności	2009	16 010	9 990	6 020
	2010	16 321	10 238	6 083
	a	101,9	102,5	101,0
brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji	2009	7 849	5 141	2 708
	2010	7 299	4 731	2 568
	a	93,0	92,0	94,8
brak całkowitej niezdolności do pracy	2009	13 647	8 549	5 098
	2010	12 721	8 158	4 563
	a	93,2	95,4	89,5
brak niezdolności do pracy	2009	32 449	17 980	14 469
	2010	33 336	18 528	14 808
	a	102,7	103,0	102,3

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 28 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Orzeczenia	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	346 598	100,0	221 967	100,0	124 631	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	11 233	100,0	7 061	100,0	4 172	100,0
z tego ustalające:						
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	23 174	6,7	15 456	7,0	7 718	6,2
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2	0,0	1	0,0	1	0,0
całkowitą niezdolność do pracy	73 234	21,1	48 721	22,0	24 513	19,7
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	797	7,1	582	8,2	215	5,2
częściową niezdolność do pracy	196 834	56,8	126 373	56,9	70 461	56,5
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	10 434	92,9	6 478	91,8	3 956	94,8
brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji	7 299	2,1	4 731	2,1	2 568	2,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	12 721	3,7	8 158	3,7	4 563	3,6
brak niezdolności do pracy	33 336	9,6	18 528	8,3	14 808	11,9

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Niezdolność do pracy osób badanych ponownie w 2010 r. najczęściej powodowały choroby układu krążenia - w 24,2% ogółu badanych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy, zaburzenia psychiczne - 22,4% oraz choroby układu kostno-stawowego - 14,6%.

W zależności od stopnia niezdolności do pracy rozkład poszczególnych grup chorobowych był odmienny.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzekano głównie na skutek chorób nowotworowych – 22,9% przypadków, chorób układu krążenia - 21,9% oraz zaburzeń psychicznych 17,2%. Natomiast całkowitą niezdolność do pracy na skutek zaburzeń psychicznych - 29,0%, chorób układu krążenia - 23,1% i nowotworów - 13,5%, a częściową niezdolność do pracy na skutek chorób układu krążenia - 24,8%, zaburzeń psychicznych - 20,6% i chorób układu kostno-stawowego - 18,1% (tabl. 29, 30).

TABL. 29 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH WYDANE W LATACH 2009-2010

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100		Ogółem	Stopień niezdolności do pracy:		
			całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2009	293 788	22 532	72 145	199 111
	2010	293 242	23 174	73 234	196 834
	a	99,8	102,8	101,5	98,9
w tym:					
nowotwory	2009	20 466	5 084	9 401	5 981
	2010	21 600	5 312	9 920	6 368
	a	105,5	104,5	105,5	106,5
zaburzenia psychiczne	2009	66 962	3 835	21 482	41 645
	2010	65 743	3 990	21 244	40 509
	a	98,2	104,0	98,9	97,3
choroby układu nerwowego	2009	27 311	3 591	5 216	18 504
	2010	27 450	3 622	5 268	18 560
	a	100,5	100,9	101,0	100,3
choroby układu krążenia	2009	71 811	4 765	16 722	50 324
	2010	70 885	5 083	16 910	48 892
	a	98,7	106,7	101,1	97,2
choroby układu oddechowego	2009	13 284	405	2 086	10 793
	2010	12 614	415	1 969	10 230
	a	95,0	102,5	94,4	94,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2009	42 611	1 293	5 997	35 321
	2010	42 924	1 222	6 130	35 572
	a	100,7	94,5	102,2	100,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2009	18 182	1 207	3 870	13 105
	2010	19 059	1 212	4 028	13 819
	a	104,8	100,4	104,1	105,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2009	10 720	526	1 641	8 553
	2010	10 410	528	1 703	8 179
	a	97,1	100,4	103,8	95,6
choroby układu trawiennego	2009	4 706	191	1 443	3 072
	2010	4 683	201	1 406	3 076
	a	99,5	105,2	97,4	100,1
choroby oka i przydatków oka	2009	6 044	799	1 641	3 604
	2010	6 006	806	1 703	3 497
	a	99,4	100,9	103,8	97,0
choroby układu moczowo-płciowego	2009	3 310	620	1 348	1 342
	2010	3 458	575	1 580	1 303
	a	104,5	92,7	117,2	97,1

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Orzeczenia ponowne

W zależności od rodzaju choroby, rokowania co do poprawy lub też pogorszenia zdolności do pracy u osób badanych ponownie, były odmienne (tabl. 31, 32). Wśród rencistów z chorobami nowotworowymi, w 14,3% przypadków orzeczono obniżenie stopnia niezdolności do pracy bądź odzyskanie zdolności do wykonywania pracy. Relatywnie znaczną poprawę zdrowia stwierdzono też u rencistów z chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego oraz z chorobami układu moczowo-płciowego. Obniżenie stopnia niezdolności do pracy lub stwierdzenie braku tej niezdolności, orzeczono w stosunku do 10,9% badanych z chorobami układu kostno-stawowego, a 10,3% z chorobami układu moczowego.

Wśród rencistów, u których wystąpiły choroby nowotworowe odnotowujemy również najliczniejsze przypadki pogorszenia stanu zdrowia, bowiem w 30,2% przypadków tej grupy badanych ustalono podwyższenie stopnia niezdolności do pracy, a w stosunku do 47,9% utrzymano dotychczasowy stopień niezdolności do pracy.

TABL. 30 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Stopień niezdolności do pracy:			Średni wiek w latach
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	52,1
w tym:					
nowotwory	7,4	22,9	13,5	3,2	52,7
zaburzenia psychiczne	22,4	17,2	29,0	20,6	49,6
choroby układu nerwowego	9,4	15,6	7,2	9,4	50,4
choroby układu krążenia	24,2	21,9	23,1	24,8	55,3
choroby układu oddechowego	4,3	1,8	2,7	5,2	54,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	14,6	5,3	8,4	18,1	52,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	6,5	5,2	5,5	7,0	48,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	3,5	2,3	2,3	4,2	52,0
choroby układu trawiennego	1,6	0,9	1,9	1,6	50,7
choroby oka i przydatków oka	2,0	3,5	2,3	1,8	50,8
choroby układu moczowo-płciowego	1,2	2,5	2,2	0,7	49,6

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Najwyższy odsetek badanych pozostających w dotychczasowym stopniu niezdolności do pracy, obserwujemy wśród osób z zaburzeniami psychicznymi (84,2%), z chorobami układu oddechowego (81,3%) oraz z chorobami układu nerwowego (79,4%). Wśród rencistów z tymi chorobami najrzadziej występowała poprawa stanu zdrowia skutkująca zmianą orzeczenia.

TABL. 31 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG ZMIAN STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia ustalające:					
		dotychczasowy stopień niezdolności	podwyższenie stopnia niezdolności	obniżenie stopnia niezdolności	brak niezdolności do pracy	brak całkowitej niezdolności do pracy	brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji
OGÓŁEM	346 598	236 333	40 588	16 321	33 336	12 721	7 299
w tym:							
nowotwory	23 884	11 439	7 206	2 955	452	1 173	659
zaburzenia psychiczne	68 373	57 542	5 345	2 856	1 238	933	459
choroby układu nerwowego	28 602	22 696	3 605	1 149	579	355	218
choroby układu krążenia	74 817	56 717	10 092	4 076	1 588	1 622	722
choroby układu oddechowego	13 365	10 859	1 321	434	432	219	100
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	47 217	35 061	6 003	1 860	3 304	745	244
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	20 321	15 357	2 464	1 238	541	541	180
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	10 995	8 699	1 243	451	334	181	87
choroby układu trawiennego	5 096	3 578	833	272	203	146	64
choroby oka i przydatków oka	6 497	4 857	888	261	258	153	80
choroby układu moczowo-płciowego	3 700	2 477	658	323	60	63	119

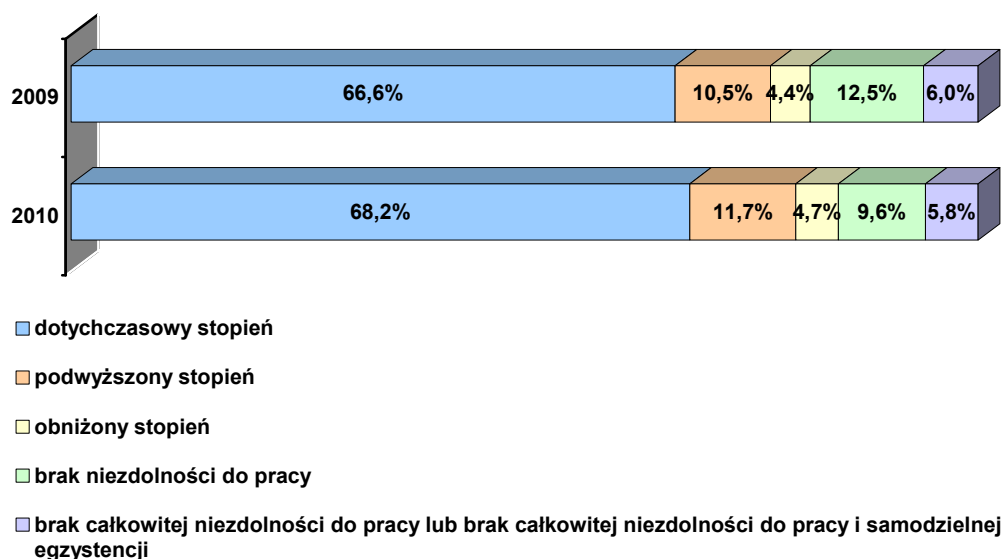
*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**TABL. 32 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG ZMIAN STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY I WYBRANYCH GRUP
CHOROBOWYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia ustalające:					
		dotych- czasowy stopień niezdol- ności	podwyż- szenie stopnia niezdol- ności	obniżenie stopnia niezdol- ności	brak niezdol- ności do pracy	brak całkowitej niezdol- ności do pracy	brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji
OGÓŁEM	100,0	68,2	11,7	4,7	9,6	3,7	2,1
w tym:							
nowotwory	100,0	47,9	30,2	12,4	1,9	4,9	2,7
zaburzenia psychiczne	100,0	84,2	7,8	4,2	1,8	1,3	0,7
choroby układu nerwowego	100,0	79,4	12,6	4,0	2,0	1,2	0,8
choroby układu krążenia	100,0	75,8	13,5	5,4	2,1	2,2	1,0
choroby układu oddechowego	100,0	81,3	9,9	3,3	3,2	1,6	0,7
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	74,3	12,7	3,9	7,0	1,6	0,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	75,5	12,1	6,1	2,7	2,7	0,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	79,1	11,3	4,1	3,0	1,7	0,8
choroby układu trawiennego	100,0	70,2	16,3	5,3	4,0	2,9	1,3
choroby oka i przydatków oka	100,0	74,8	13,7	4,0	4,0	2,3	1,2
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	67,0	17,8	8,7	1,6	1,7	3,2

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Rys. 11 Struktura orzeczeń ponownych wydanych dla celów rentowych*/ według zmiany stopnia niezdolności do pracy w latach 2009- 2010

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

W wyniku analizy okresu ważności wydanych orzeczeń ponownych ustalono, że 31,9% badanych rencistów otrzymało orzeczenie, w którym przewidywany okres trwania niezdolności do pracy wynosił od 13 do 24 miesięcy, 23,1% - od 25 do 36 miesięcy, 23,4% - do 12 miesięcy, a 21,6% - 37 miesięcy i więcej bądź bezterminowo (tabl. 33).

W stosunku do 2009 r. zwiększył się udział orzeczeń wydanych na okres powyżej 37 miesięcy (o 2,4 punkty procentowe) oraz orzeczeń bezterminowych o 0,6 punktu procentowego.

W zależności od orzeczonego stopnia niezdolności do pracy odsetek orzeczeń dłuższych tj. ponad 37 miesięcy i bezterminowych wynosił (tabl. 34):

- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji - 22,7%,
- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy - 23,4%,
- w przypadku częściowej niezdolności do pracy - 20,7%.

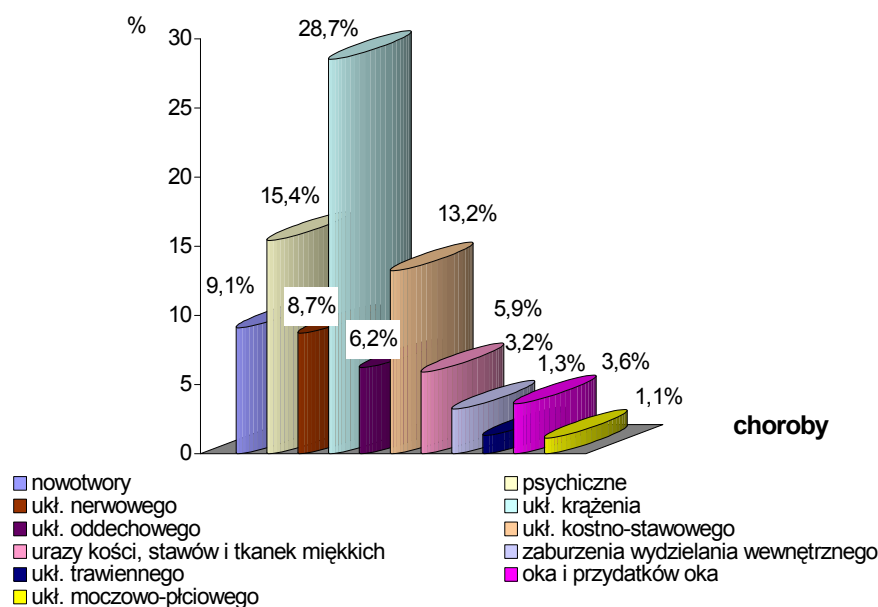
Na długość okresu ważności orzeczenia istotny wpływ ma rodzaj choroby powodującej niezdolność do pracy. Osoby, którym orzeczono niezdolność do pracy na okres do 10 miesięcy - to głównie renciści, u których wystąpiły urazy kości, stawów i tkanek miękkich oraz choroby układu kostno-stawowego, natomiast legitymujący się długim okresem ważności - powyżej 37 miesięcy, czy też bezterminowym - to chorzy na choroby oka i przydatków oka - 33,9%, choroby układu oddechowego - 25,3% oraz choroby układu krążenia - 24,4%.

TABL. 33 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA TEJ NIEZDOLNOŚCI ORAZ JEJ PRZYCZYN CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							beztymonowo
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej	
OGÓŁEM	293 242	1 617	14 699	5 086	47 267	93 640	67 671	46 699	16 563
w tym:									
nowotwory	21 600	93	643	457	5 405	8 036	3 480	2 044	1 442
zaburzenia psychiczne	65 743	217	2 035	604	9 684	22 651	17 148	10 984	2 420
choroby układu nerwowego	27 450	116	1 221	480	4 182	8 623	6 879	4 414	1 535
choroby układu krążenia	70 885	360	3 195	989	10 518	22 293	16 233	12 621	4 676
choroby układu oddechowego	12 614	56	639	142	1 531	4 018	3 041	2 116	1 071
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	42 924	437	4 017	1 259	7 053	12 253	8 801	6 863	2 241
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	19 059	232	1 917	667	3 768	5 314	3 935	2 185	1 041
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	10 393	26	251	117	1 606	3 399	2 672	1 800	522
choroby układu trawiennego	4 683	25	234	124	1 104	1 597	904	520	175
choroby oka i przydatków oka	6 006	11	84	37	544	1 578	1 713	1 396	643
choroby układu moczowopłciowego	3 458	10	81	36	431	1 147	986	581	186

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Rys. 12 Struktura orzeczeń ponownych*/ z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych bezterminowo według wybranych grup chorobowych

Wśród badanych ponownie w celach rentowych, podobnie jak w całej populacji, przeważali mężczyźni stanowiąc 64,0% ogółu. Przeważający udział mężczyzn dotyczy wszystkich grup wiekowych, a najwyższy ich odsetek odnotowujemy wśród osób w wieku 60 - 64 lat - 94,3%, w wieku 65 lat i więcej - 70,1% oraz w wieku 19 lat i mniej – 68,0%.

W porównaniu do 2009 roku, średni wiek osób badanych ponownie w 2010 r. wzrósł o 1 rok i wynosił 52,1 lat (dla mężczyzn - 53,1 lat, dla kobiet - 50,5 lat). Struktura wiekowa w obu analizowanych latach jest podobna, jedynie widoczny wzrost udziału o 2,5 punktu procentowego wystąpił w 2010 r. wśród osób w wieku 60 - 64 lat.

TABL. 34 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2009 - 2010

Okres ważności orzeczeń a – rok poprzedni = 100	Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2009 293 788 2010 293 242 a 99,8	22 532 23 174 102,8	72 145 73 234 101,5	199 111 196 834 98,9
z tego wydane na okres:				
do 12 miesięcy	2009 69 306 2010 68 669 a 99,1	5 615 5 495 97,9	15 029 14 558 96,9	48 662 48 616 99,9
13 – 24 miesięcy	2009 100 455 2010 93 640 a 93,2	7 035 7 150 101,6	24 392 23 464 96,2	69 028 63 026 91,3
25 – 36 miesięcy	2009 69 768 2010 67 671 a 97,0	5 134 5 269 102,6	18 248 18 041 98,9	46 386 44 361 95,6
37 miesięcy i więcej	2009 39 551 2010 46 699 a 118,1	2 694 3 001 111,4	10 233 12 545 122,6	26 624 31 153 117,0
bezterminowe	2009 14 708 2010 16 563 a 112,6	2 054 2 259 110,0	4 243 4 626 109,0	8 411 9 678 115,1

TABL. 35 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO OKRESU JEJ TRWANIA W LATACH 2009-2010

Okres ważności orzeczeń	Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2009 100,0 2010 100,0	7,7 7,9	24,5 25,0	67,8 67,1
z tego wydane na okres:				
do 12 miesięcy	2009 100,0 2010 100,0	8,1 8,0	21,7 21,2	70,2 70,8
13 – 24 miesięcy	2009 100,0 2010 100,0	7,0 7,6	24,3 25,1	68,7 67,3
25 – 36 miesięcy	2009 100,0 2010 100,0	7,4 7,8	26,1 26,7	66,5 65,5
37 miesięcy i więcej	2009 100,0 2010 100,0	6,8 6,4	25,9 26,9	67,3 66,7
bezterminowe	2009 100,0 2010 100,0	14,0 13,7	28,8 27,9	57,2 58,4

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**TABL. 36 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG PŁCI I WIEKU OSÓB BADANYCH**

Wiek		Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	2009	347 733	100,0	220 906	100,0	126 827	100,0
	2010	346 598	100,0	221 968	100,0	124 630	100,0
	a	99,7		100,5		98,3	
19 lat i mniej	2009	17	0,0	11	0,0	6	0,0
	2010	25	0,0	17	0,0	8	0,0
	a	147,1		154,5		133,3	
20 – 29	2009	4 398	1,2	3 088	1,4	1 310	1,0
	2010	3 941	1,1	2 786	1,3	1 155	0,9
	a	89,6		90,2		88,2	
30 – 39	2009	25 359	7,3	15 270	6,9	10 089	8,0
	2010	24 648	7,1	14 876	6,7	9 772	7,8
	a	97,2		97,4		96,9	
40 – 49	2009	70 831	20,4	38 493	17,4	32 338	25,5
	2010	65 490	18,9	35 641	16,1	29 849	24,0
	a	92,5		92,6		92,3	
50 – 59	2009	213 186	61,3	133 147	60,3	80 039	63,1
	2010	209 913	60,6	129 274	58,2	80 639	64,7
	a	98,5		97,1		100,8	
60 – 64	2009	30 552	8,8	28 525	12,9	2 027	1,6
	2010	39 308	11,3	37 078	16,7	2 230	1,8
	a	128,7		130,0		110,0	
65 lat i więcej	2009	3 390	1,0	2 372	1,1	1 018	0,8
	2010	3 273	1,0	2 296	1,0	977	0,8
	a	96,5		96,8		96,0	
Średni wiek w latach	2009	51,1		52,3		49,2	
	2010	52,1		53,1		50,5	

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

5. ORZECZENIA PONOWNE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2010 ROKU

W 2010 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 55,1 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 7,5%. Ponowne ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego z reguły jest przedłużeniem orzeczenia pierwszorazowego tego świadczenia, dlatego też udział głównych grup chorobowych z tytułu których przyznano świadczenie rzadko ulega zmianie.

Największy udział uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 28,8% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 23,7%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z zaburzeniami psychicznymi – 12,2%, z chorobami układu krążenia – 11,3% i z chorobami układu nerwowego - 10,4%. W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 30,5% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, choroby układu kostno-stawowego – 27,1% oraz choroby układu krążenia – 14,4%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 31,1%, zaburzenia psychiczne – 19,3%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 14,6% oraz choroby układu nerwowego – 11,6%.

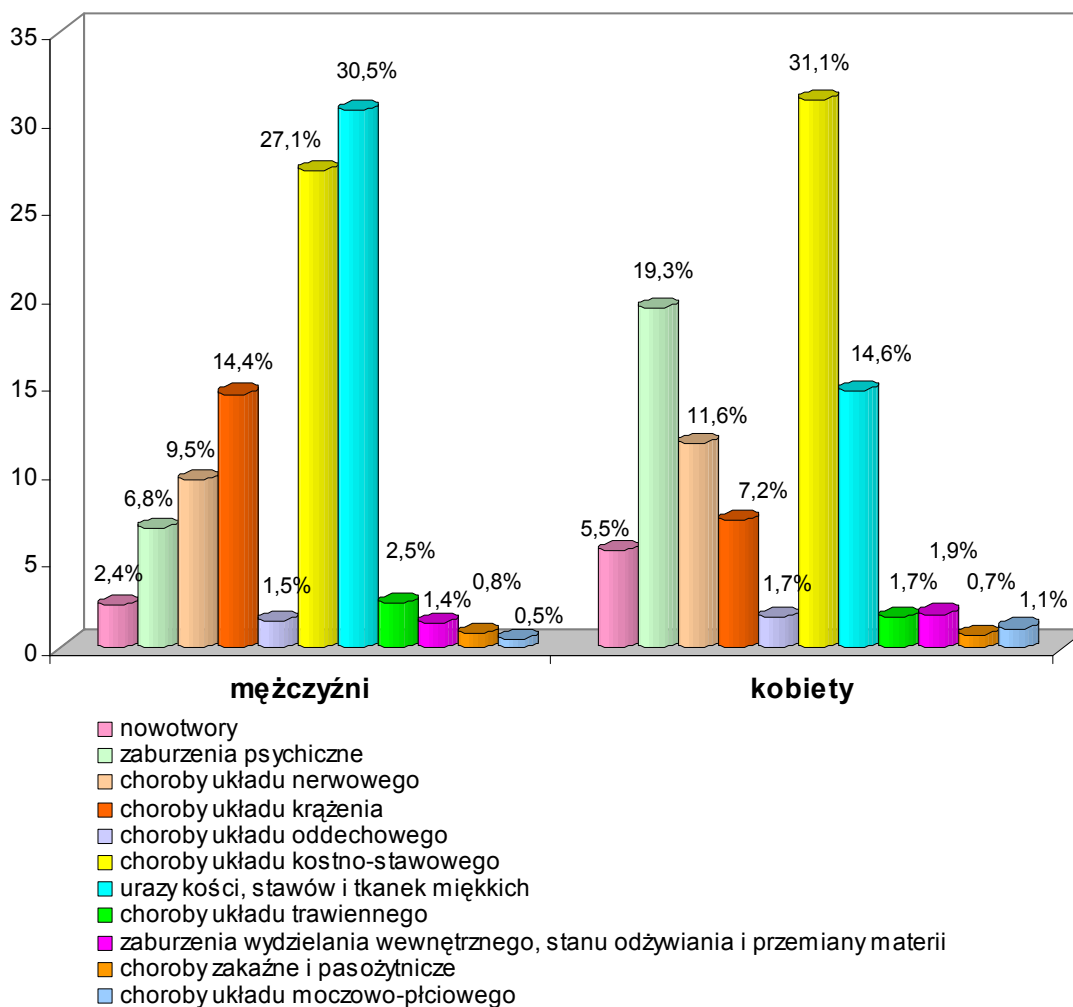
Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań ponownych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 37 i rys. 13.

TABL. 37 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	55 090	100,0	31 348	100,0	23 742	100,0
w tym:						
nowotwory	2 054	3,7	756	2,4	1 298	5,5
zaburzenia psychiczne	6 722	12,2	2 137	6,8	4 585	19,3
choroby układu nerwowego	5 718	10,4	2 967	9,5	2 751	11,6
choroby układu krążenia	6 198	11,3	4 499	14,4	1 699	7,2
choroby układu oddechowego	880	1,6	479	1,5	401	1,7
choroby układu trawiennego	1 173	2,1	779	2,5	394	1,7
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	15 877	28,8	8 504	27,1	7 373	31,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	13 043	23,7	9 570	30,5	3 473	14,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	897	1,5	452	1,4	445	1,9
choroby zakaźne i pasożytnicze	409	0,7	248	0,8	161	0,7
choroby oka i przydatków oka	326	0,6	239	0,8	87	0,4
choroby układu moczowo-płciowego	427	0,8	164	0,5	263	1,1

Rys. 13 Struktura orzeczeń ponownych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,0 lat (mężczyźni – 46,3 lat, kobiety – 45,5 lat). Jako, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy o ok. 1 rok od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego. Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły 2/3 ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 39).

Najmłodsi badani, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Ich średni wiek wynosił 42,4 lat. Najstarsi zaś, to ubezpieczeni z chorobami układu krążenia – w średnim wieku 51,2 lat.

**TABL. 38 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2009-2010
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
OGÓŁEM	2009	51 224	28 802	22 422
	2010	55 090	31 348	23 742
	a	107,5	108,8	105,9
w tym:				
nowotwory	2009	1 837	640	1 197
	2010	2 054	756	1 298
	a	111,8	118,1	108,4
zaburzenia psychiczne	2009	5 041	1 579	3 462
	2010	6 722	2 137	4 585
	a	133,3	135,3	132,4
choroby układu nerwowego	2009	5 632	2 889	2 743
	2010	5 718	2 967	2 751
	a	101,5	102,7	100,3
choroby układu krążenia	2009	5 406	3 785	1 621
	2010	6 198	4 499	1 699
	a	114,7	118,9	104,8
choroby układu oddechowego	2009	969	528	441
	2010	880	479	401
	a	90,8	90,7	90,9
choroby układu trawiennego	2009	1 065	718	347
	2010	1 173	779	394
	a	110,1	108,5	113,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2009	14 977	7 702	7 275
	2010	15 877	8 504	7 373
	a	106,0	110,4	101,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2009	12 912	9 528	3 384
	2010	13 043	9 570	3 473
	a	101,0	100,4	102,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania I przemiany metabolicznej	2009	785	387	398
	2010	897	452	445
	a	114,3	116,8	111,8
choroby zakaźne i pasożytnicze	2009	396	225	171
	2010	409	248	161
	a	103,3	110,2	94,2
choroby oka i przydatków oka	2009	309	205	104
	2010	326	239	87
	a	105,5	116,6	83,7
choroby układu moczowo-płciowego	2009	396	124	272
	2010	427	164	263
	a	107,8	132,3	96,7

**TABL. 39 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH
ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	100,0	0,1	7,7	18,7	27,3	43,1	3,0	0,1	46,0
w tym:									
nowotwory	100,0	0,0	5,3	15,5	28,8	47,1	3,3	0,0	47,2
zaburzenia psychiczne	100,0	0,0	7,1	20,7	30,8	39,9	1,5	-	45,2
choroby układu nerwowego	100,0	0,0	4,8	19,4	30,1	43,5	2,2	0,0	46,2
choroby układu krążenia	100,0	-	1,8	6,8	22,4	62,8	6,1	0,1	51,2
choroby układu oddechowego	100,0	-	4,1	9,7	26,8	54,2	5,1	0,1	49,1
choroby układu trawienia	100,0	-	6,0	22,5	29,0	39,7	2,6	0,2	45,6
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	-	5,0	17,3	28,1	46,7	2,9	0,0	47,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,2	15,9	24,8	25,7	30,7	2,6	0,1	42,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,8	17,9	28,3	45,9	4,0	0,1	47,3
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	-	7,8	18,8	30,3	40,8	2,3	-	45,8
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,3	8,9	16,9	23,6	46,6	3,7	-	46,2
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	0,2	9,2	18,7	30,2	38,6	3,1	-	45,2

Największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2010 r. wydano: w województwie śląskim – 14,5% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,3% oraz łódzkim - 11,3%, najmniejszą w województwie opolskim 1,6% i lubuskim – 1,9% (tabl. 40).

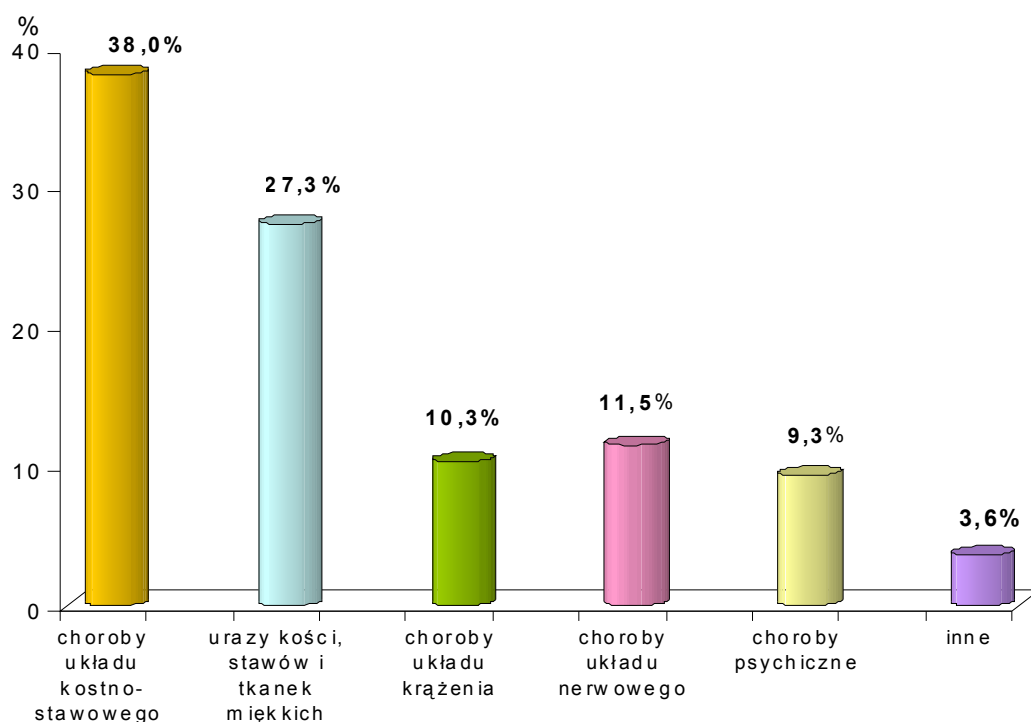
TABL. 40 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia - w odsetkach -
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,0
Kujawsko-pomorskie	6,1
Lubelskie	4,1
Lubuskie	1,9
Łódzkie	11,3
Małopolskie	7,0
Mazowieckie	12,3
Opolskie	1,6
Podkarpackie	3,4
Podlaskie	2,6
Pomorskie	8,9
Śląskie	14,5
Świętokrzyskie	2,6
Warmińsko-mazurskie	3,6
Wielkopolskie	9,7
Zachodniopomorskie	3,4

W 2010 r. na 55,1 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 9,6 tys. tj. 17,4% orzeczeń z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

Podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego w tej grupie osób, w 65,3% przypadków, konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 14.

Rys. 14 Struktura orzeczeń ponownych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych

6. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ W 2010 R.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. U. nr 135, poz. 1268) nakładającą na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek orzekania w sprawach o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, przyznawania oraz wypłacania tego świadczenia - renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy z powodu naruszenia organizmu powstałego:

- przed ukończeniem 18 roku życia,
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia,
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna przysługuje również gdy całkowita niezdolność do pracy spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstała w późniejszym okresie, jednak samo naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 18 roku lub w trakcie nauki przed 25 rokiem życia lub w trakcie odbywania studiów doktoranckich czy aspirantury naukowej.

Osobie całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje:

- renta socjalna stała - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała
- renta socjalna okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa.

W 2010 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 44,8 tys. (o 3,3% więcej niż w 2009 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,9% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 40,9%, a ponownych 59,1%.

Z ogólnej liczby 44,8 tys. poddanych badaniu - 32,7 tys. osób, tj. 73,0% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 12,1 tys., tj. 27,0% lekarze orzecznicy orzekli, brak całkowitej niezdolności do pracy (tabl. 41, rys.15).

TABL. 41 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem orzeczenia w sprawie renty socjalnej		z tego::			
	liczba	w odsetkach	pierwszorazowe		ponowne	
			liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	44 833	100,0	18 356	100,0	26 477	100,0
z tego ustalające:						
całkowitą niezdolność do pracy	32 738	73,0	11 187	60,9	21 551	81,4
brak całkowitej niezdolności do pracy	12 095	27,0	7 169	39,1	4 926	18,6

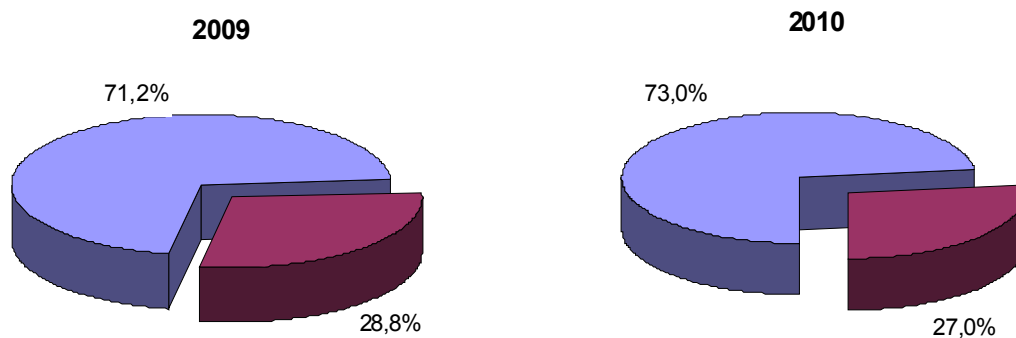
Orzeczenia negatywne częściej orzekano w stosunku do osób badanych po raz pierwszy, gdyż brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u blisko 2/5 badanych, natomiast wśród badanych ponownie było to mniej niż 1/5 przypadków.

W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba wydanych orzeczeń ogółem ubiegającym się o rentę socjalną wzrosła o 3,3%. Wzrost dotyczy jednak tylko orzeczeń ponownych (o 8,0%), gdyż liczba orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej spadła o 2,8% (tabl. 42).

TABL. 42 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIELAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ LATACH 2009-2010

Stopień niezdolności do pracy a – rok poprzedni = 100		Ogółem		Orzeczenia w sprawie renty socjalnej:			
		liczba	w odsetkach	pierwszorazowe		ponowne	
				liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	2009	43 404	100,0	18 885	100,0	24 519	100,0
	2010	44 833	100,0	18 356	100,0	26 477	100,0
	a	103,3		97,2		108,0	
z tego ustalające:							
całkowitą niezdolność do pracy	2009	30 908	71,2	11 335	60,0	19 573	79,8
	2010	32 738	73,0	11 187	60,9	21 551	81,4
	a	105,9		98,7		110,1	
brak całkowitej niezdolności do pracy	2009	12 496	28,8	7 550	40,0	4 946	20,2
	2010	12 095	27,0	7 169	39,1	4 926	18,6
	a	96,8		95,0		99,6	

Rys. 15 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną

Orzeczenia, w których ustalono:

- całkowitą niezdolność do pracy
- brak niezdolności do pracy

**TABL 43 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM
UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PŁCI
I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY**

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	44 833	100,0	24 706	55,1	20 127	44,9
z tego ustalające:						
całkowitą niezdolność do pracy	32 738	100,0	18 602	56,8	14 136	43,2
brak całkowitej niezdolności do pracy	12 095	100,0	6 104	50,5	5 991	49,5
Orzeczenia pierwszorazowe	18 356	100,0	10 169	55,4	8 187	44,6
z tego ustalające:						
całkowitą niezdolność do pracy	11 187	100,0	6 505	58,1	4 682	41,9
brak całkowitej niezdolności do pracy	7 169	100,0	3 664	51,1	3 505	48,9
Orzeczenia ponowne	26 477	100,0	14 537	54,9	11 940	45,1
z tego ustalające:						
całkowitą niezdolność do pracy	21 551	100,0	12 097	56,1	9 454	43,9
brak całkowitej niezdolności do pracy	4 926	100,0	2 440	49,5	2 486	50,5

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,0 lat (mężczyźni – 21,6 lat, kobiety – 22,5 lat) i w porównaniu z rokiem 2009 był niższy średnio o 1,5 roku.

W 2010 roku podobnie jak w roku poprzednim największą liczbę orzeczeń w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej wydano w województwie mazowieckim - 11,0%, śląskim - 10,0%, lubelskim - 9,4% i wielkopolskim – 8,7%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,6% i podlaskim – 2,6% (tabl. 44).

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne - 59,8% orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz choroby układu nerwowego - 13,6%. Ponad 70% orzeczeń dla osób ubiegających się o rentę socjalną, zarówno w przypadku badań pierwszorazowych jak i ponownych, zostało wydanych na skutek tych dwóch grup chorobowych (tabl. 45, rys. 16).

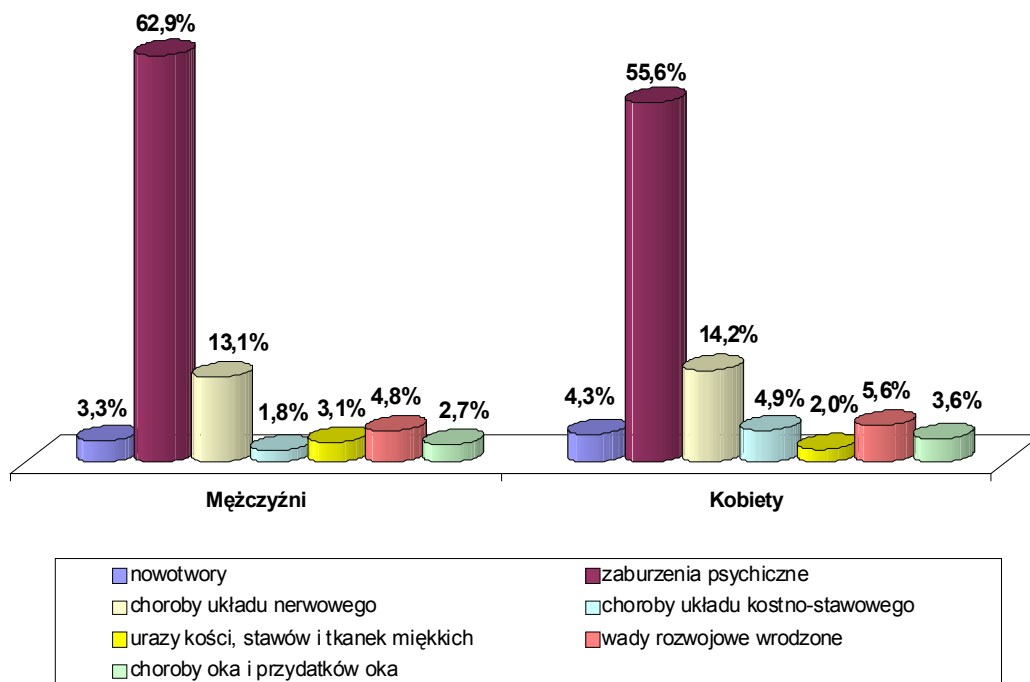
**TABL. 44 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH I PONOWNYCH
USTALAJĄCYCH NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANYCH
OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ
WEDŁUG WOJEWÓDZTW**

Województwo	Orzeczenia w sprawach o rentę socjalną - w odsetkach -
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	6,7
Kujawsko-pomorskie	7,7
Lubelskie	9,4
Lubuskie	3,1
Łódzkie	5,5
Małopolskie	8,3
Mazowieckie	11,0
Opolskie	1,6
Podkarpackie	6,3
Podlaskie	2,6
Pomorskie	6,2
Śląskie	10,0
Świętokrzyskie	4,1
Warmińsko-mazurskie	4,5
Wielkopolskie	8,7
Zachodniopomorskie	4,3

TABL. 45 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	32 738	100,0	11 187	100,0	21 551	100,0
w tym:						
nowotwory	1 225	3,7	546	4,9	679	3,2
zaburzenia psychiczne	19 565	59,8	5 810	51,9	13 755	63,8
choroby układu nerwowego	4 452	13,6	2 070	18,5	2 382	11,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	1 035	3,2	313	2,8	722	3,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	857	2,6	327	2,9	530	2,5
wady rozwojowe wrodzone	1 682	5,1	888	7,9	794	3,7
choroby oka i przydatków oka	1 009	3,1	360	3,2	649	3,0
MĘŻCZYŹNI	18 602	100,0	6 505	100,0	12 097	100,0
w tym:						
nowotwory	618	3,3	286	4,4	332	2,7
zaburzenia psychiczne	11 707	62,9	3 501	53,8	8 206	67,8
choroby układu nerwowego	2 441	13,1	1 209	18,6	1 232	10,2
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	344	1,8	119	1,8	225	1,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	572	3,1	225	3,5	347	2,9
wady rozwojowe wrodzone	896	4,8	486	7,5	410	3,4
choroby oka i przydatków oka	506	2,7	195	3,0	311	2,6
KOBIETY	14 136	100,0	4 682	100,0	9 454	100,0
w tym:						
nowotwory	607	4,3	260	5,6	347	3,7
zaburzenia psychiczne	7 858	55,6	2 309	49,3	5 549	58,7
choroby układu nerwowego	2 011	14,2	861	18,4	1 150	12,2
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	691	4,9	194	4,1	497	5,3
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	285	2,0	102	2,2	183	1,9
wady rozwojowe wrodzone	786	5,6	402	8,6	384	4,1
choroby oka i przydatków oka	503	3,6	165	3,5	338	3,6

Rys. 16 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według wybranych grup chorobowych

Analiza okresu ważności wydanych orzeczeń w sprawie renty socjalnej pozwala zauważyć, że 29,4% badanych rencistów otrzymało orzeczenie, w którym przewidywany okres trwania niezdolności do pracy wynosił od 13 do 24 miesięcy, a kolejne 26,1% - od 25 do 36 miesięcy.

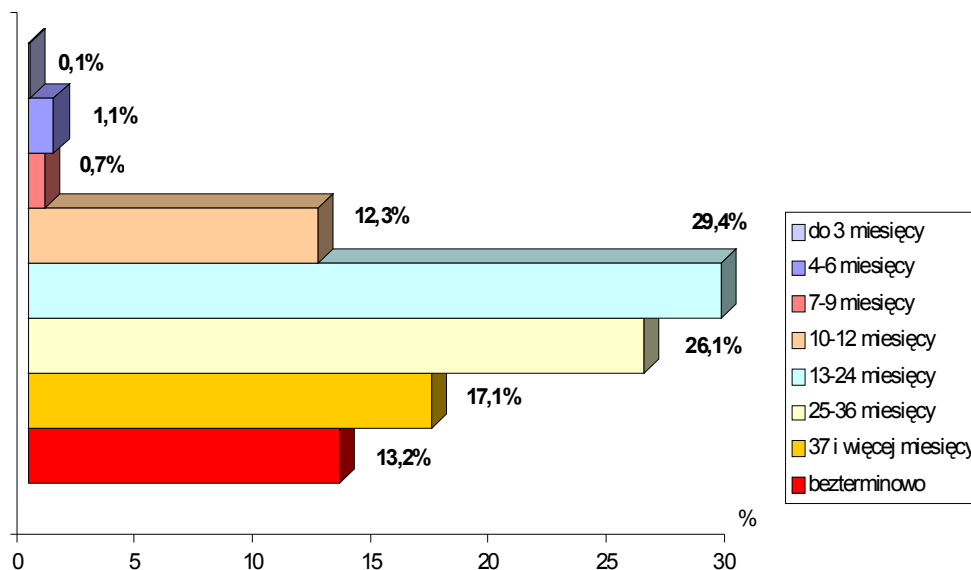
W stosunku do 2009 r. zwiększył się udział jedynie orzeczeń wydanych na okres powyżej 37 miesięcy (o 1,2 punktu procentowego) przy jednoczesnym zmniejszeniu odsetka rencistów z orzeczoną niezdolnością do pracy na okres do 24 miesięcy.

Dane liczbowe i struktury orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy przedstawia tabl. 46 i rys. 17.

TABL. 46 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIELAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Okres ważności	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	32 738	100,0	11 187	100,0	21 551	100,0
z tego wydane na okres:						
do 3 miesięcy	45	0,1	14	0,1	31	0,1
4 – 6 miesięcy	353	1,1	98	0,9	255	1,2
7 – 9 miesięcy	222	0,7	69	0,6	153	0,7
10 – 12 miesiecy	4 036	12,3	1 363	12,2	2 673	12,4
13 – 24 miesięcy	9 641	29,4	2 733	24,4	6 908	32,1
25 – 36 miesiecy	8 548	26,1	2 159	19,3	6 389	29,7
37 miesięcy i więcej	5 588	17,1	1 768	15,8	3 820	17,7
bezterminowo	4 305	13,2	2 983	26,7	1 322	6,1

Rys. 17 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy według przewidywanego okresu trwania niezdolności

PODSUMOWANIE

Orzeczenia pierwszorazowe wydane dla celów rentowych

1. W 2010 r. spośród 143,5 tys. osób badanych dla celów rentowych po raz pierwszy (bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną oraz orzeczeń o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego osób pobierających rentę rodzinną) - 31,6% ogółu uzyskało orzeczenie o niezdolności do pracy, 49,3% badanych przyznano uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, w stosunku do 0,1% badanych, ustalono celowość przekwalifikowania zawodowego, a 19,0% osób uznano za zdolne do pracy lub orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy.
2. Spośród 45,3 tys. badanych, którzy uzyskali orzeczenie o niezdolności do pracy (bez osób z orzeczonymi uprawnieniami do świadczenia rehabilitacyjnego i celowości przekwalifikowania zawodowego) - 54,0% uznano za częściowo niezdolne do pracy; 37,9% uzyskało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 8,1% o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.
3. Dla części osób z orzeczoną całkowitą, bądź częściową niezdolnością do pracy lekarze orzecznicy ustalili jednocześnie potrzebę rehabilitacji leczniczej. W grupie osób z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy, rehabilitację leczniczą zalecono dla 1,4% badanych, natomiast z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy dla 8,4%.
4. Niezdolność do pracy orzeczona w 2009 r. w wyniku badań pierwszorazowych powstała w 95,8% przypadków z tzw. ogólnego stanu zdrowia. Udział wypadków przy pracy wynosił 2,9%, a chorób zawodowych 1,3%.
5. Niezdolność do pracy powstała w wyniku wypadku przy pracy w 77,6% przypadków orzeczono jako częściową. W grupie osób, u których stwierdzono chorobę zawodową, częściową niezdolność do pracy orzeczono w stosunku do 90,7% badanych, natomiast wśród orzeczeń wydanych w związku z ogólnym stanem zdrowia częściową niezdolność do pracy orzeczono w 52,8% przypadków.
6. Najwięcej orzeczeń pierwszorazowych ustalających niezdolność do pracy dla celów rentowych, wydano w województwie mazowieckim - 14,8% ogółu orzeczeń, wielkopolskim - 12,3% i śląskim - 11,9% ogółu.

7. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych niezdolność do pracy orzekano głównie z powodu chorób układu krążenia (23,4% ogółu orzeczeń pierwszorazowych), nowotworów (23,2%), chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego (12,0%), zaburzeń psychicznych (10,9%), urazów kości, stawów i tkanek miękkich - 8,8% oraz chorób układu nerwowego (8,0%). Łącznie wymienione choroby były przyczyną wydania 86,3% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych, w których ustalono niezdolność do pracy.
8. Średni wiek osób badanych w 2009 r. po raz pierwszy dla celów rentowych - wynosił 50,0 lat (dla mężczyzn - 51,0 lat, dla kobiet - 48,1 lat).
9. W 2010 roku niezdolność do pracy badanych pierwszorazowo orzekana była najczęściej na okres od 13 do 24 miesięcy - 35,6% przypadków oraz na okres 10-12 miesięcy - 33,6% przypadków. Orzeczenia bezterminowe uzyskało 5,8% badanych osób.
10. Wśród badanych w 2010 r. po raz pierwszy uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało 70,7 tys. osób, tj. 49,3% ogółu orzeczeń pierwszorazowych. W porównaniu do 2009 r. liczba wydanych orzeczeń ustalających prawo do tego świadczenia zmalała o 12,3%.
11. Główną przyczyną przyznawania uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego były: urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 24,7% uprawnionych, choroby układu kostno-stawowego i mięśniowego - 23,7%, choroby układu krążenia - 12,2%, zaburzenia psychiczne - 10,7% i choroby układu nerwowego - 9,0%.
12. Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 45,1 lat (dla mężczyzn – 45,5 lat, dla kobiet – 44,5 lat). Najczęściej świadczenie rehabilitacyjne przyznawano ubezpieczonym z przedziału wieku 50 – 59 lat. Stanowiły one ponad 39,9% ogółu, którym przyznano uprawnienie do tego świadczenia.
13. Największą liczbę orzeczeń o przyznaniu świadczenia rehabilitacyjnego wydano:
w województwie śląskim – 13,4%, mazowieckim - 12,4%, wielkopolskim - 11,5%, oraz łódzkim - 9,9%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,7% i podlaskim – 1,9% ogółu tych orzeczeń.
14. W przypadku 21,9 tys. osób, tj. 30,9% orzeczeń uprawniających do świadczenia rehabilitacyjnego, lekarze orzecznicy ustalili jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. W porównaniu z rokiem ubiegłym wystąpił spadek o 13,1% liczby orzeczeń ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej.

Orzeczenia ponowne wydane dla celów rentowych

1. W 2010 r. lekarze orzecznicy ZUS przeprowadzili 415,4 tys. badań ponownych dla celów rentowych. W wyniku tych badań 5,6% ogółu badanych zostało uznanych za całkowicie niezdolnych do pracy i samodzielnej egzystencji, 17,6% za całkowicie niezdolnych do pracy, 47,4% za częściowo niezdolnych do pracy, a 13,3% otrzymało uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego. U pozostałych 16,0% stwierdzono brak niezdolności do pracy, brak do całkowitej niezdolności do pracy bądź brak do całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.
2. W 2010 r. w przypadku 236,3 tys. osób (68,2%) badanych ponownie orzeczono dotychczasowy stopień niezdolności do pracy. Podwyższenie stopnia niezdolności, czyli pogorszenie stanu zdrowia, ustalono u 40,6 tys. osób, tj. 11,7% badanych, a w przypadku 16,3 tys. osób (4,7%) obniżono stopień niezdolności do pracy. Brak całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono dla 20,0 tys. osób (5,8%), a w przypadku 33,3 tys. osób, tj. 9,6% badanych uznano, że są zdolne do pracy.
3. Niezdolność do pracy u osób badanych ponownie w 2010 r. najczęściej powodowały choroby układu krążenia - w 24,2% ogółu badanych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy, zaburzenia psychiczne – 22,4% oraz choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 14,6%.
4. Niezdolność do pracy badanych ponownie (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego) orzekana była najczęściej na okres 13 - 24 miesięcy - 31,9% przypadków oraz do 12 miesięcy – 23,4%.
5. Średni wiek osób badanych ponownie dla celów rentowych w 2010 r. - wynosił 52,1 lat (dla mężczyzn - 53,1 lat, dla kobiet - 50,5 lat) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego o 1 rok.
6. W 2010 r. wśród badanych ponownie uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało 55,1 tys. osób, tj. 13,3% ogółu orzeczeń ponownych. W porównaniu do 2009 r. liczba wydanych orzeczeń ustalających prawo do tego świadczenia wzrosła o 7,6%.
7. Główną przyczyną przyznawania uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego były: choroby układu kostno-stawowego i mięśniowego - 28,8% uprawnionych, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 23,7%, zaburzenia psychiczne - 12,2%, choroby układu krążenia - 11,3%, i choroby układu nerwowego - 10,4%.
8. Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,0 lat (dla mężczyzn – 46,3 lat, dla kobiet – 45,5 lat).

9. Największą liczbę orzeczeń ponownych przyznających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego wydano: w województwie śląskim – 14,5% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim – 12,3%, łódzkim – 11,3% oraz wielkopolskim – 9,7%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,6% i lubuskim – 1,9%.
10. W przypadku 9,6 tys. osób, tj. 17,4% orzeczeń uprawniających do świadczenia rehabilitacyjnego, lekarze orzecznicy ustalili jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS.

Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej

1. W 2010 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 44,8 tys. orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, tj. 3,9% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Z tej liczby orzeczeń, orzeczenia pierwszorazowe stanowiły 40,9%, zaś ponowne 59,1%.
2. Z ogólnej liczby osób poddanych tym badaniom - 73,0% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 27,0% badanych wydano orzeczenie nieuprawniające do renty socjalnej.
3. Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,0 lat (mężczyźni – 21,6 lat, kobiety – 22,5 lat) i w porównaniu z rokiem 2009 był niższy średnio o 1,5 roku.
4. Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób, którzy otrzymali orzeczenie uprawniające do renty socjalnej były zaburzenia psychiczne - 59,8% orzeczeń w tej sprawie oraz choroby układu nerwowego - 13,6%. Na skutek tych dwóch grup chorobowych w przypadku orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydano ponad 70% orzeczeń.
5. W większości przypadków całkowita niezdolność do pracy orzekana była na okres od 13 do 24 miesięcy. Spośród orzeczeń pierwszorazowych, orzeczenia o tym okresie ważności, stanowiły 24,4%, a w przypadku orzeczeń ponownych - 32,1%, natomiast orzeczenia bezterminowe stanowiły odpowiednio: 26,7% i 6,1%.